

2008

Ο Συνήγορος του Πολίτη
φορέας προώθησης της αρχής
της ίσης μεταχείρισης

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ISSN: 1791-7302

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3	<i>Η αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας, πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας και σεξουαλικού προσανατολισμού</i>
3	ΕΙΣΑΓΩΓΗ
5	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
7	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ
8	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ
12	Η ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ
12	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ
14	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΗΛΙΚΙΑΣ
16	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΓΕΝΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
17	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ
18	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΩΣ ΦΟΡΕΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
18	ΣΥΝΘΕΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ
24	ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑ
25	ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
28	<i>Ισότητα των φύλων</i>
28	ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
31	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ
31	ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
32	ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΜΟΙΒΩΝ
32	ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
33	ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ
34	ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
35	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ
39	Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Η αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας, πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας και σεξουαλικού προσανατολισμού

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση επιχειρεί να αποτυπώσει τη δράση του Συνηγόρου του Πολίτη (ΣτΠ), ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, για τέταρτη συνεχόμενη χρονιά μετά την ανάθεση σε αυτόν της σχετικής αρμοδιότητας για τον δημόσιο τομέα με τις διατάξεις του Ν. 3304/2005.

- Διαπιστώσεις, εκτιμήσεις και συμπεράσματα των προηγούμενων ετών, που αποτυπώθηκαν στις προηγούμενες εκθέσεις της Αρχής, διατηρούν την ισχύ τους και προβληματίζουν σοβαρά σχετικά τόσο με την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των υφιστάμενων ρυθμίσεων όσο και την πραγματική εμβέλεια και πληρότητα της προστασίας που παρέχει η εθνική αλλά και η κοινοτική νομοθεσία, εν όψει αφ' ενός των ευρύτερων αιτημάτων που απορρέουν από την αρχή της ίσης μεταχείρισης, και αφ' ετέρου της δομικής διάστασης πολλών

μορφών διακρίσεων στη χώρα μας. Εντοπίζεται και εφέτος το φαινόμενο του χαμηλού αριθμού των υποβαλλομένων σχετικών αναφορών, όταν δε υποβάλλονται κατ' επίκληση της ίσης μεταχείρισης συνήθως δεν υπάγονται στη ρύθμιση του Ν. 3304/2005 ή στις αρμοδιότητες της Αρχής.

- Προβληματίζει η απουσία αναφορών για διακρίσεις που πιθανόν να υφίστανται σε βάρος προσώπων που γνωρίζουν μεν τη δυνατότητα προσφυγής, προτιμούν όμως να μην αποκαλύψουν την ιδιαιτερότητά τους (π.χ. σεξουαλικός προσανατολισμός, θρησκευτικές πεποιθήσεις). Ευοίωνο είναι ωστόσο το γεγονός ότι υποβάλλονται σταθερά αναφορές σχετικές με άλλες κατηγορίες διακρίσεων, κοινωνικά και πολιτικά λιγότερο φορτισμένων (όπως π.χ. αναπηρία ή ηλικία) και αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά από την Αρχή μας.

- Ιδιαίτερα προβληματική φαίνεται να παραμένει η κατάσταση των διακρίσεων στην περίπτωση των τσιγγάνων, εξ αιτίας, σε τελική ανάλυση, της παραγνώρισης των διαστάσεων του προβλήματος και της ανάγκης αποφασιστικής κεντρικής πρωτοβουλίας για την άμβλυνση των ισχυρών τοπικών αντιδράσεων. Κυρίως όμως προβληματικό φαίνεται το ευρύ φάσμα των διακρίσεων που υφίστανται οι αλληλοδαποί που διαμένουν στη χώρα, καθώς πολλές εξ αυτών δύσκολα μπορούν να δικαιολογηθούν, καλύπτονται δε πλήρως από την απουσία κοινοτικής ιθαγένειας, που η ισχύουσα νομοθεσία εκλαμβάνει συνήθως ως προϋπόθεση για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης.

- Όπως όμως τονίζεται και στη φετινή Ετήσια Έκθεση του ΣτΠ, ένα καίριο νέο χαρακτηριστικό του πεδίου των διακρίσεων είναι οι αύξουσες εκδηλώσεις διαμαρτυρίας εκ μέρους πολιτών που τελούν σε επαφή κάθε είδους με ομάδες σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό κοινωνικά αποκλεισμένων προσώπων. Η σαφής ανάδυση οριζόντιας κοινωνικής έντασης αποτελεί ιδιαίτερα δυσοίωνα φαινόμενο, καθώς φαίνεται να παρέχει πρόσφορο έδαφος σε εκδηλώσεις μισαλλοδοξίας, φοβικότητας και άλλων μορφών διάρρηξης της κοινωνικής συνοχής. Πριν απ' όλα όμως η αύξουσα ένταση αυτή υποδηλώνει την απουσία μηχανισμών και φορέων δημόσιας μεσοδιάβησης και κοινωνικής ειρηνεύσης, αλλά και, πιο μακροπρόθεσμα, απουσία αποφασιστικής και συντονισμένης πολιτικής κοινωνικής στήριξης των μειονεκτουσών ομάδων αλλά και όσων ενδέχεται να πλήττονται κατ' αποτέλεσμα από τέτοια θετικά μέτρα στήριξης. Χαρακτηριστική δε εικόνα των δυσεπίλυτων προβλημάτων της συμβίωσης με την ετερότητα υπό συνθήκες πλήρους σχεδόν απουσίας κρατικής μέριμνας παρείχαν εν προκειμένω σειρά αναφορών προερχομένων από κατοίκους της περιοχής Ασηροπούργου σχετικά με την αθρόα εγκατάσταση τσιγγανικών πληθυσμών, ελληνικής ή αλληλοδαπής ιθαγένειας στην περιοχή.

- Ωστόσο, η παρέμβαση του ΣτΠ για την αντιμετώπιση φαινομένων που συνδυάζουν με επικίν-

δυνο για την κοινωνική ειρήνη τρέποτάσεις κοινωνικού αποκλεισμού και δομικών διακρίσεων από τη μια και οριζόντιες κοινωνικές εντάσεις από την άλλη, κατέστησε σαφές ότι καθοριστικός παράγοντας για την υλοποίηση ρεαλιστικών και βιώσιμων λύσεων, που λαμβάνουν υπ' όψιν εξ ίσου το δημόσιο συμφέρον όσο και το αδιαπραγμάτευτο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, είναι η ετοιμότητα του ευρέος κοινού, των ίδιων των πολιτών, να αντιληφθούν ότι η πλημμελής προστασία και μέριμνα για τους κοινωνικά αποκλεισμένους αφορά και τους ίδιους ακόμη και αν αυτοί δεν θίγονται ευθέως.

Δεδομένου ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι καθολικά, ενδεχόμενες παραβιάσεις τους πλήττουν κατά μια έννοια τον καθένα, και όχι μόνο τον ατομικό δικαιούχο τους. Η συνειδητοποίηση αυτού του κινδύνου όμως κάμπτεται από την υποκειμενική δυσκολία «ταύτισης» με το πρόσωπο το οποίο πλήττεται, ιδίως όταν αυτό ανήκει σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και τα φυσικά ή κοινωνικά χαρακτηριστικά που εμφανίζει το διαφοροποιούν δραστικά από τους υπόλοιπους πολίτες της χώρας.

Στο πλαίσιο αυτό, κοινωνικά ορατές διαφορές, όπως για παράδειγμα φυλετικές, έχουν την τάση να αμβλύνουν την ευαισθησία απέναντι στις προσβολές δικαιωμάτων που ενδεχομένως υφίστανται οι «διαφορετικοί», με δεδομένο ότι δεν πιθανολογείται ότι αυτές θα μπορούσαν να πλήξουν και τους υπολοίπους. Ωστόσο, η μειωμένη ευαισθησία απέναντι στα θεμελιώδη δικαιώματα των «ριζικά» διαφορετικών, ιδίως όταν αυτοί ανήκουν σε μειοψηφούσες ομάδες, τα καθιστά μοιραία πιο ευάλωτα στις παραβιάσεις τους και ευνοεί τον κατακερματισμό του κοινωνικού σώματος, της ενότητας δηλαδή των φορέων των ατομικών δικαιωμάτων, ως προσώπων που συμβιώνουν επ' ίσοις όροις υπό την προστασία του νόμου.

Ωστόσο, ακόμη και εάν θεωρηθεί ανεκτή η αδυναμία κατανόησης ή υποστήριξης των δικαιωμάτων των ομάδων αυτών και της ευάλωτης θέσης τους από την πλευρά των υπόλοιπων πολιτών, τυχόν διαπίστωση αντίστοιχης ανικανότητας ή/και απροθυμίας από την πλευρά της διοίκησης είναι ανεπίτρεπτη.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Κατά το 2008, ο Συνήγορος του Πολίτη διερεύνησε 62 υποθέσεις στις οποίες εφέρετο να συντρέχει διακριτική μεταχείριση σε βάρος κάποιου ή κάποιων προσώπων για κάποιον από τους λόγους που αναφέρονται στις διατάξεις του Ν. 3304/2005.

Σε πολλές ωστόσο από αυτές, ακόμη και αν πράγματι διαπιστώθηκε εν τέλει ότι συνέτρεχε περίπτωση άμεσης ή έμμεσης διάκρισης, η εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων στάθηκε δυνατή μόνον κατ' αναλογία, καθώς προέκυψε ότι η επίμαχη πράξη ή παράλειψη του κατά περίπτωση εμπλεκόμενου δημοσίου φορέα αναγόταν στη σφαίρα της κυριαρχικής μάλλον παρά της παροχικής διοίκησης ή/και εξέφευγε του ρυθμιστικού πεδίου του Ν. 3304/2005.

Η διαπίστωση αυτή κατέστησε έτσι σε πολλές περιπτώσεις αδύνατη την αξιοποίηση των διατάξεων του Ν. 3304/2005, συμπεριλαμβανομένης και της εφαρμογής της εκεί προβλεπόμενης νέας κατανομής του βάρους της απόδειξης.

Παρ' όλα αυτά κρίθηκε εν προκειμένω επιβεβλημένη η συμπερίληψη των υποθέσεων αυτών στην παρούσα Έκθεση, καθώς αυτές συνδέονταν ουσιαστικά με διοικητικές δομές παροχής υπηρεσιών προς το κοινό ή αποτελούσαν, ιδίως στη περίπτωση της διακριτικής μεταχείρισης προσώπων τσιγγανικής καταγωγής, τμήματα ευρύτερων μηχανισμών κοινωνικού αποκλεισμού και αναπαραγωγής δομικών διακρίσεων. Η ιδιαίτερη δε ενασχό-

ληση της Αρχής με τις δομικού χαρακτήρα διακρίσεις σε βάρος των τσιγγάνων που διαβιούν στη χώρα μας, ελλήνων ή αλλοδαπών, έλαβε και τη μορφή της αυτεπάγγελτης παρέμβασης, στο πλαίσιο σχετικής στρατηγικής δράσης για την ασφαλή τους εγκατάσταση.

Από το σύνολο των υποθέσεων αυτών, αν εξαιρέσει κανείς όσες κρίθηκαν ήδη από τον ΣτΠ ως αβάσιμες (7), οι υπόλοιπες εξακολουθούν στο μεγαλύτερο μέρος τους να διερευνώνται, καθώς εκκρεμεί η τελική αντίδραση της διοίκησης.

Ιδίως δε περιπτώσεις που αφορούν τη στεγαστική αποκατάσταση των Ρομά και εντάσσονται στην στρατηγική δράση του ΣτΠ, όπως αυτή εξειδικεύεται στην τρίτη ενότητα του κεφαλαίου αυτού (σύνολο αναφορών 37), παραμένουν επί μακρόν εκκρεμείς, καθώς ο ΣτΠ, λόγω του δομικού χαρακτήρα που εμφανίζουν οι οικείες διακρίσεις έχει επιλέξει να διατηρεί την παρέμβασή του σε όλο των στάδιο των εξελίξεων μέχρι την οριστική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Η έκβαση των υποθέσεων που αρχειοθετήθηκαν μετά τη διερεύνησή τους από τον ΣτΠ το 2008 ήταν κατ' αρχήν θετική για τον πολίτη στις 7 από τις 19 περιπτώσεις, ενώ σε 5 περιπτώσεις διαπιστώθηκε άρνηση συμμόρφωσης από την πλευρά της Διοίκησης. Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται παραστατικά οι υποθέσεις, που διερευνήθηκαν, ταξινομημένες με βάση τον επικαλούμενο λόγο διάκρισης και την έκβασή τους:

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΕΤΟΥΣ 2008 ΓΙΑ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΑΝΑ ΛΟΓΟ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ	Σύνολο αναφορών για διακρίσεις Ν. 3304/2005	Σύνολο αναφορών (που υποβλήθηκαν εντός του 2008)	Διακρίσεις στην εργασία, απασχόληση	Διακρίσεις στον επαγγελματικό προσανατολισμό κατάρτιση, επιμόρφωση, πρακτική	Διακρίσεις στην εκπαίδευση	Διακρίσεις στη διάθεση αγαθών, υπηρεσιών, στέγαση
Διακρίσεις λόγω εθνικής καταγωγής	6	5			1	5
Διακρίσεις λόγω φυλετικής καταγωγής	43	23				43
Διακρίσεις λόγω αναπηρίας-εύλογες προσαρμογές	5	5	5			
Διακρίσεις λόγω ηλικίας	5	5	5			
Διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού	1	1				
Διακρίσεις λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων	2			2		
ΣΥΝΟΛΑ	62	39	10	2	1	48

ΕΚΒΑΣΗ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΓΙΑ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ - 2008	Σύνολο αναφορών για διακρίσεις	Διαπιστώθηκε διάκριση	Δεν διαπιστώθηκε διάκριση	Η διάκριση ενέπιπε στο πεδίο εφαρμογής του	Η διάκριση δεν ενέπιπε στο πεδίο εφαρμογής του Ν. 3304	Συμμόρφωση, επίλυση	Μη συμμόρφωση	Εκκρεμείς υποθέσεις, συστάσεις, προτάσεις της Αρχής
Διακρίσεις λόγω εθνικής καταγωγής	6	6			6		5	1
Διακρίσεις λόγω φυλετικής καταγωγής	43	43		6	37	6		37*
Διακρίσεις λόγω αναπηρίας - εύλογες προσαρμογές	5		5	1	4			
Διακρίσεις λόγω ηλικίας	5	4	1	4	1	1		3
Διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού	1		1		1			
Διακρίσεις λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων	2	2		2				2
ΣΥΝΟΛΑ	62	55	7	13	49	7	5	43

* Το σύνολο σχεδόν των υποθέσεων αυτών αφορά δομικού χαρακτήρα διακρίσεις που υφίστανται τσιγγάνοι, εντάσσονται σε ειδική στρατηγική δράση της Αρχής και περιγράφονται ειδικώς στην τρίτη ενότητα του κεφαλαίου αυτού. Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επιλέξει να διατηρεί ανοικτές τις υποθέσεις αυτές και να παρεμβαίνει μέχρι να επέλθει οριστική αντιμετώπιση του στεγαστικού προβλήματος της οικείας ομάδας, με αποτέλεσμα να παραμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα εκκρεμείς.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Βραβεία και υποτροφίες ΙΚΥ σε αθλοδαπούς σπουδαστές

Μακροχρόνια διαμένων αθλοδαπούς σπουδαστής ζήτησε τη χορήγηση υποτροφίας προπτυχιακών σπουδών λόγω εξαιρετικής επίδοσης. Το ΙΚΥ αρνήθηκε την εν λόγω χορήγηση με την αιτιολογία ότι οι διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας δεν επιτρέπουν τη χορήγηση υποτροφιών και βραβείων σε όσους σπουδαστές δεν έχουν ελληνική ιθαγένεια ή εθνικότητα. Ο Συνήγορος του Πολίτη, κατά τη διερεύνηση της αναφοράς, διαπίστωσε ότι πράγματι η οικεία χορήγηση δεν προβλέπεται στην κείμενη νομοθεσία για αθλοδαπούς σπουδαστές. Ωστόσο, ο αποκλεισμός αθλοδαπών φοιτητών από οικονομικές ενισχύσεις που έχουν τον χαρακτήρα επιβράβευσης της επίδοσης και όχι κοινωνικής παροχής, εγείρει εύλογο προβληματισμό ως προς την εναρμόνισή του με την αρχή της αξιοκρατίας. Η αρχή αυτή, δεν συναρτάται κατ' αρχήν με την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη, αλλά με το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, το οποίο σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγρ. 1 του Συντάγματος, προστατεύεται στο πρόσωπο καθενός. Η άρνηση χορήγησης υποτροφιών επίδοσης σε αθλοδαπούς σπουδαστές, και μάλιστα σε αθλοδαπούς που έχουν αποφοιτήσει από ελληνικά σχολεία και είναι κατά τεκμήριο

ενταγμένοι ισχυρά στην κοινωνική ζωή, τείνει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις αθέμιτης διάκρισης σε βάρος τους για λόγους εθνικής καταγωγής. Ακόμη και εάν δεν στοιχειοθετείται ευθεία διάκριση στο πλαίσιο του Ν. 3304/2005, λόγω της εξαίρεσης που εισάγει η διάταξη του άρθρου 2 παράγρ. 2 του ως άνω νόμου για την ιθαγένεια αθλοδαπών πολιτών τρίτων χωρών, ο ΣτΠ διαπίστωσε ότι οι ισχύουσες κανονιστικές ρυθμίσεις του ΙΚΥ στο ζήτημα αυτό:

- Δεν καλύπτουν τους κοινοτικούς πολίτες.
- Δεν εναρμονίζονται με νεώτερες επιταγές της κοινοτικής νομοθεσίας που έχουν ως στόχο την προώθηση της ισότιμης μεταχείρισης και της ομαλής κοινωνικής ένταξης των αθλοδαπών που έχουν αναπτύξει ισχυρούς και μακροχρόνιους δεσμούς με την Ελλάδα. Για τους λόγους αυτούς, ο ΣτΠ συνέταξε πόρισμα το οποίο απηύθυνε στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, επισημαίνοντας την ανάγκη αναθεώρησης του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου, προκειμένου να καταστεί δυνατή η χορήγηση βραβείων επίδοσης και υποτροφιών, τόσο για τους κοινοτικούς πολίτες όσο και για τους αθλοδαπούς πολίτες τρίτων χωρών που έχουν αναπτύξει ισχυρούς και μακροχρόνιους βιοτικούς δεσμούς με την Ελλάδα (υπόθεση 17817/2005).

ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Έλεγχος ιθαγένειας σε πολίτες που ζητούν χορήγηση διαβατηρίου

Αρκετοί πολίτες προσέφυγαν στον Συνήγορο του Πολίτη διαμαρτυρόμενοι για την υπέρμετρη καθυστέρηση διεκπεραίωσης αιτημάτων που αφορούν την έκδοση των διαβατηρίων τους. Κατά τη διερεύνηση των αναφορών διαπιστώθηκε ότι, αντί της προβλεπόμενης από το νόμο προθεσμίας τριών ημερών για την έκδοση των νέων δεκαετούς ισχύος διαβατηρίων, στις περιπτώσεις των αναφερομένων χρειάστηκε η πάροδος μηνών, προκειμένου να εκδοθεί το αιτούμενο διαβατήριο. Ειδικότερα, από την έρευνα του ΣτΠ προέκυψε ότι η Ελληνική Αστυ-

νομία διενεργεί έλεγχο κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας σε έλληνες πολίτες που διακρίνονται από κάποιου είδους χαρακτηριστικό που τους διαφοροποιεί από τον «μέσο Έλληνα» (π.χ. ξενικής προέλευσης ονοματεπώνυμο, εικαζόμενη κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση κ.ά.). Σε συγκεκριμένη περίπτωση μάλιστα, ένας από τους προσφεύγοντες πολίτες ενημερώθηκε εξ αρχής από την υπηρεσία διαβατηρίων ότι πρόκειται να διενεργηθεί έλεγχος για τον τρόπο κτήσης της ελληνικής ιθαγένειάς του και πιθανόν η έκδοση του διαβατηρίου να καθυστερήσει (υπόθεση 12812/2008). Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι ο

χρονοβόρος αυτός έλεγχος δεν διενεργείται κατά τυχαία δειγματοληψία, γεγονός που θα τον καθιστούσε ενδεχομένως κατ' αρχήν θεμιτό, αλλά στηρίζεται σε στοιχεία «αλληλοδαπέτητας» όπως το ονοματεπώνυμο μη ελληνικής προέλευσης, με αποτέλεσμα την ηθελημένη και επιλεκτική επιβάρυνση αλλογενών (ακόμη και αν απέκτησαν ελληνική ιθαγένεια από γέννηση), πολιτογραφηθέντων (όποια και αν είναι η εθνική τους καταγωγή) ή τέκνων αλλοδαπών (που απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια από έναν εκ των γονέων τους). Παρεμβαίνοντας, ο ΣτΠ υπενθύμισε ρητή διάταξη νόμου, σύμφωνα

με την οποία η δημοτολογική εγγραφή πρέπει να γίνεται δεκτή ως τεκμήριο ελληνικής ιθαγένειας χωρίς ανάγκη περαιτέρω αποδείξεων, καθώς και ρητή διάταξη υπουργικής απόφασης, σύμφωνα με την οποία τα διαβατήρια εκδίδονται εντός συγκεκριμένης προθεσμίας από την κατάθεση σχετικής αίτησης. Παρά ταύτα η αστυνομία, επικαλούμενη την ανάγκη εντοπισμού και εκκαθάρισης κρουσμάτων παρανόμων πολιτογραφήσεων, δεν φαίνεται, μέχρι στιγμής, να εγκαταλείπει την επίμαχη πρακτική (υποθέσεις 12812/2008, 6788/2008, 6354/2008, 145/2008, 137/2008).

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ – ΣΤΕΓΗ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

Έκδοση δελτίου αστυνομικής ταυτότητας με την ένδειξη «αδυναμία υπογραφής»

Έλληνας πολίτης τσιγγανικής καταγωγής προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη διαμαρτυρόμενος για την απαίτηση από την πλευρά των αστυνομικών αρχών να προσκομίσει βεβαίωση πιστοποίησης των γραμματικών του γνώσεων κατά τη διαδικασία αντικατάστασης του δελτίου αστυνομικής του ταυτότητας. Σύμφωνα με την αναφορά, η απαίτηση προσκόμισης της βεβαίωσης αυτής αφορά μόνον τους έλληνες τσιγγάνους και σε περίπτωση που αυτή δεν προσκομίζεται ή δεν καθίσταται εφικτή η απαιτούμενη πιστοποίηση, το δελτίο αστυνομικής ταυτότητας εκδίδεται με την ένδειξη «αδυναμία υπογραφής», γεγονός που επιφέρει σοβαρές συνέπειες στις βιοτικές σχέσεις και τις καθημερινές συναλλαγές του ενδιαφερόμενου. Ο ΣτΠ στη σχετική παρέμβασή του επισήμανε ότι η πρακτική πιστοποίησης των γραμματικών γνώσεων του αιτούντος την αντικατάσταση δελτίου αστυνομικής ταυτότητας δεν προβλέπεται στην ισχύουσα νομοθεσία, η δε εφαρμογή της μόνο σε έλληνες Ρομά, ενδέχεται να στοιχειοθετεί διακριτική μεταχείριση. Τελικώς, η αρμόδια Αστυνομική Διεύθυνση προέβη στην αντικατάσταση του δελτίου ταυτότητας, χωρίς να εμμείνει στην απαίτηση προσκόμισης της οικείας βεβαίωσης (υπόθεση 18706/2007).

Άρνηση χορήγησης πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης

Δημότης ρομ, εγγεγραμμένος στο δημοτολόγιο Δήμου προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη διαμαρτυρόμενος για την άρνηση του ως άνω Δήμου να του χορηγήσει πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης, με την αιτιολογία ότι δεν έχει δηλώσει το όνομα των τέκνων του. Από τη διερεύνηση της αναφοράς προέκυψε ότι σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία για τις δημοτολογικές εγγραφές, τόσο για την δήλωση του τέκνου, όσο και για την χορήγηση πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης δεν απαιτείται να έχει προηγηθεί δήλωση ονοματοδοσίας του τέκνου, διαδικασία για την οποία μάλιστα δεν προβλέπεται προθεσμία. Επιπλέον, εκείνο το οποίο παρατηρείται στην πράξη είναι ότι οι περισσότεροι γονείς προβαίνουν σε ονοματοδοσία του τέκνου τους είτε σε χρόνο πολύ μεταγενέστερο της γέννησης, είτε ταυτόχρονα με την καταχώριση της πράξης βαπτίσεως, χωρίς να υπάρχει πρόβλημα στην έκδοση πιστοποιητικών οικογενειακής κατάστασης εξαιτίας της μη ύπαρξης κυρίου ονόματος του τέκνου. Ο ΣτΠ, στη σχετική του παρέμβαση προς τον Δήμο, επισήμανε όλα τα ανωτέρω, υπογραμμίζοντας ωστόσο ότι σε περίπτωση, που δεν έχει γίνει δήλωση ονόματος του τέκνου οφείλει η αρμόδια υπηρεσία να υπενθυμίζει στους γονείς την υποχρέωσή

τους αυτή. Σε καμία περίπτωση όμως δεν νομιμοποιείται ο Δήμος να αρνείται την χορήγηση πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης για τον λόγο αυτό. Ο ΣτΠ επεσήμανε επίσης ότι η ενδεχόμενη άρνηση χορήγησης πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης μόνο σε δημότες καταγωγής Ρομ συνιστά διακριτική μεταχείριση και ζήτησε να προσκομισθούν τα απαραίτητα στοιχεία προς διερεύνηση της υπόθεσης στο σκέλος που αφορά το ενδεχόμενο διάκρισης. Συγκεκριμένα, ζήτησε να χορηγηθούν στοιχεία όλων των περιπτώσεων έκδοσης πιστοποιητικών οικογενειακής κατάστασης του οικείου Δήμου στις οποίες ζητήθηκε η προηγούμενη δήλωση ονοματοδοσίας τέκνων. Σε συνέχεια αυτού, ο Δήμος χορήγησε άμεσα το αιτούμενο πιστοποιητικό. Παρά τη θετική αυτή εξέλιξη στην ατομική περίπτωση, Ο ΣτΠ εξετάζει το ενδεχόμενο έκδοσης συνολικού πορίσματος με τις διαπιστώσεις του [υπόθεση 11299/2008].

Διαπίστωση της «μόνιμης κατοικίας» σε δημότες τσιγγανικής καταγωγής

Οι δυσχέρειες στη διαπίστωση της μόνιμης κατοικίας των ελλήνων τσιγγάνων και στην αντίστοιχη χορήγηση πιστοποιητικών μόνιμης κατοικίας έχει απασχολήσει συστηματικά στο παρελθόν τον Συνήγορο του Πολίτη και έχει προκαλέσει σειρά παρεμβάσεων προς την κατεύθυνση διευκόλυνσης της οικείας εγγραφής, λαμβανομένων υπ' όψιν των ιδιαιτεροτήτων της εγκατάστασής τους. Το ζήτημα της χορήγησης πιστοποιητικού μόνιμης κατοικίας σε έλληνες τσιγγάνους εμφανίζει ιδιαίτερη κρισιμότητα κατά τη διαδικασία χορήγησης στεγαστικών δανείων στο πλαίσιο του προγράμματος στεγαστικής αποκατάστασης του Υπουργείου Εσωτερικών, δεδομένου ότι η «μόνιμη κατοικία» τίθεται ως προϋπόθεση για την υπαγωγή στις οικείες ευνοϊκές διατάξεις. Στο πλαίσιο διερεύνησης σχετικής αναφοράς, ο ΣτΠ διαπίστωσε ότι πολίτης ρομ ο οποίος ζήτησε το οικείο πιστοποιητικό προκειμένου να υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση στεγαστικού δανείου, αποκλείστηκε τελικώς από τη διαδικασία επειδή δεν κατάφερε να το προσκομίσει.

Η προβαλλόμενη από την πλευρά του Δήμου αιτιολογία ήταν ότι ο ενδιαφερόμενος, μολοντί εγγεγραμμένος στα δημοτολόγια, δεν είχε μόνιμη κατοικία εντός της διοικητικής περιφέρειας του Δήμου εγγραφής του. Ο ΣτΠ επεσήμανε στις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων η δημοτικότητα των Ελλήνων πολιτών αποτελεί κατ' αρχήν τεκμήριο μόνιμης κατοικίας των δημοτών στην διοικητική περιφέρεια του Δήμου ή της Κοινότητας, όπου υπάρχει δημοτολογική εγγραφή. Σε περίπτωση αμφιβολίας, τα αρμόδια όργανα του Δήμου οφείλουν να ζητήσουν πρόσθετα στοιχεία προς απόδειξη της συνήθους διαμονής του ενδιαφερομένου. Στις περιπτώσεις αυτές, τυχόν άρνηση του Δημάρχου να προβεί σε έκδοση βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας σε δημότη του θα πρέπει να περιέχει την προβλεπόμενη από το νόμο αιτιολογία, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Ο ΣτΠ επισήμανε επίσης ότι η χρήση του όρου «μόνιμη κατοικία» στην ΚΥΑ που προσδιορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση στεγαστικών δανείων, δεν πρέπει να ταυτίζεται με την συνήθη έννοια του όρου κατοικία, καθώς η «μόνιμη εγκατάσταση» για την ανωτέρω κατηγορία πληθυσμού διαφέρει από την ερμηνεία, την οποία συνήθως έχει ο όρος αυτός για τα φυσικά πρόσωπα, τα οποία διαθέτουν κατοικία. Εάν ωστόσο οι ιδιαιτερότητες της εγκατάστασης της συγκεκριμένης ομάδας πληθυσμού δεν ληφθούν υπ' όψιν σε μια ειδική διαδικασία που αποσκοπεί ακριβώς στη στεγαστική τους αποκατάσταση, ευλόγως εγείρονται προβληματισμοί ως προς την προσφορότητα των υιοθετούμενων μέτρων. Παρά λοιπόν τις όποιες δυσχέρειες εμφανίζονται κατά τη διαπίστωση της μόνιμης κατοικίας των προσώπων αυτών, δεδομένων των συνεχών τους μετακινήσεων για βιοποριστικούς λόγους (πλανόδιο εμπόριο, εποχιακή απασχόληση σε αγροτικές περιοχές κλπ.) και της διαρκούς αναζήτησης καλύτερων συνθηκών διαβίωσης, η εστίαση σε ορισμένα στοιχεία μονιμότητας της εγκατάστασής τους θα μπορούσε να δώσει επαρκή και ευέλικτα

στοιχεία, προκειμένου να μην αποκλείονται μέλη της πληθυσμιακής αυτής ομάδας από ευνοϊκές ρυθμίσεις που την αφορούν ειδικά. Ο ΣτΠ αναμένει την ανταπόκριση των αρμοδίων υπηρεσιών στις ως άνω επισημάνσεις του [υπόθεση 9817/2008].

Άρνηση συνεργασίας Δήμων σε περιπτώσεις αγοράς ακινήτων από τσιγγάνους

Αντίστοιχες δυσχέρειες έχουν τεθεί υπ' όψιν του Συνηγόρου του Πολίτη και σε περιπτώσεις όπου έλληνες τσιγγάνοι επιθυμούν να αγοράσουν ακίνητα στη διοικητική περιφέρεια συγκεκριμένων δήμων. Ειδικότερα, δήμος αρνήθηκε να συνεργαστεί με τις δανειστικές τράπεζες για την ολοκλήρωση της διαδικασίας δανειοδότησης, στο πλαίσιο του προγράμματος στεγαστικής αποκατάστασης των ελλήνων τσιγγάνων, όπως αυτό εξειδικεύεται στην σχετική ΚΥΑ. Ο δήμος, επικαλούμενος ότι ήδη έχουν αγοραστεί αρκετά ακίνητα από τσιγγάνους στην περιοχή και δεν υπάρχει πλέον περιθώριο για εγκατάσταση άλλων, δεν προέβη στις απαιτούμενες για την ολοκλήρωση της διαδικασίας ενέργειες. Ο ΣτΠ στη σχετική παρέμβασή του επισήμανε κατ' αρχήν τα ζητήματα νομιμότητας που εγείρει η ως άνω πρακτική και η άρνηση συνεργασίας του δήμου, εστιάζοντας στο γεγονός ότι σε κάθε αγοραπωλησία ακινήτων ο οικείος ΟΤΑ δεν έχει από το νόμο καμία ουσιαστική αρμοδιότητα ελέγχου του ποιος αποκτά ιδιοκτησία στην διοικητική του περιφέρεια. Ακόμη και στις περιπτώσεις, που έχει εκ του νόμου εμπλοκή στη διαδικασία, έστω και τυπική, όπως εν προκειμένω, το γεγονός αυτό δεν παρέχει αρμοδιότητα ουσιαστικού ελέγχου ή περιορισμού της ελευθερίας διαθήσεως. Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί ότι κάποιοι ΟΤΑ προβαίνουν σε διακριτική μεταχείριση λόγω της φυλετικής καταγωγής των υποψηφίων αγοραστών. Παρόμοια ζητήματα έχουν απασχολήσει τον ΣτΠ και σε υποθέσεις άρνησης έκδοσης βεβαίωσης ΤΑΠ (απαιτούμενο έγγραφο επί ποινή ακυρότητας για τη σύνταξη συμβολαίου αγοραπωλησίας) σε περίπτωση, που διαπιστώνεται ότι ο αγοραστής είναι τσιγγανικής καταγωγής. Μολονότι

συνήθως η παρέμβαση του ΣτΠ έχει ως αποτέλεσμα την άμεση έκδοση της οικείας βεβαίωσης, η Αρχή εξετάζει το ενδεχόμενο έκδοσης πορίσματος με τις συνοδικές διαπιστώσεις της [υπόθεση 15366/2008].

Συστηματική άρνηση συνεργασίας του Δήμου Άνω Λιοσίων σε περιπτώσεις αγοράς ακινήτων από τσιγγάνους - Αντιστροφή βάρους απόδειξης

Η άρνηση του Δήμου Άνω Λιοσίων να χορηγήσει βεβαιώσεις ΤΑΠ σε περιπτώσεις αγοραπωλησίας ακινήτων, όπου αγοραστής είναι πολίτης ρομ, έχει απασχολήσει τον Συνήγορο του Πολίτη από το έτος 2003. Σύμφωνα με τις αναφορές αυτές η καθυστέρηση στην έκδοση των σχετικών βεβαιώσεων και η εν γένει παρελκυστική συμπεριφορά του Δήμου οφείλονταν στο γεγονός ότι ο αγοραστής του ακινήτου, για το οποίο ο ιδιοκτήτης ζητούσε την έκδοση βεβαίωσης περί μη οφειλής ΤΑΠ, ήταν συγκεκριμένης φυλετικής καταγωγής (Ρομά). Σε προηγούμενες υποθέσεις, η χορήγηση της αιτούμενης βεβαίωσης καθίστατο εφικτή, μετά από επίμονες προσπάθειες του ΣτΠ. Σε πρόσφατη υπόθεση το αποτέλεσμα αυτό δεν επετεύχθη άμεσα, μολονότι το ζήτημα της υποχρέωσης χορήγησης των βεβαιώσεων αυτών κατά δέσμια αρμοδιότητα από τις αρμόδιες δημοτικές αρχές έχει λυθεί οριστικά και με σχετική γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, στην οποία κρίθηκε ότι: «οι χορηγούμενες από τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ βεβαιώσεις κατ' άρθρο 24 παράγρ. 18 του Ν. 2130/1993, πρέπει να διαλαμβάνουν, αποκλειστικώς, την ανυπαρξία οφειλής για το τέλος της Ακίνητης Περιουσίας. Η χορήγηση των ανωτέρω βεβαιώσεων, εφόσον δεν υφίσταται ληξιπρόθεσμη αντίστοιχη οφειλή, συνιστά δέσμια αρμοδιότητα. Τυχόν διατυπούμενη, στην αυτή βεβαίωση, επιφύλαξη μη σχετιζόμενη, ευθέως, με την προειρημένη οφειλή δεν επάγεται οποιαδήποτε έννομη συνέπεια». Παρά την εξέλιξη αυτή, στη συγκεκριμένη υπόθεση, ο ΣτΠ, χρειάστηκε να επανέλθει ζητώντας την άμεση χορήγηση της βεβαίωσης στον ενδιαφερόμενο, επισημαίνοντας παράλληλα ότι η εξακολούθηση της άρνησης του Δήμου να απαντήσει στα συγκεκριμένα ερωτήματα της Αρχής, δεν μπορεί

παρά να θεωρηθεί επιβεβαίωση των υπονοιών δυσμενούς διάκρισης σε βάρος μελών της κοινότητας ρομ από το Δήμο Άνω Λιοσίων, λόγω της φυλετικής τους καταγωγής. Ο Δήμος σε συνέχεια αυτών, απάντησε ότι ουδέποτε υπήρξε πρόβλημα με τον ενδιαφερόμενο και η οικεία βεβαίωση είναι διαθέσιμη. Παρά τη θετική έκβαση και σε αυτή την ατομική περίπτωση ο ΣτΠ εξετάζει το ενδεχόμενο έκδοσης πορίσματος με εκτενή καταγραφή των διαπιστώσεών του (υπόθεση 1587/2007).

Περικοπή δρομολογίου λεωφορείου και αποκοπή οικισμού τσιγγάνων - αντιστροφή βάρους απόδειξης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην ετήσια έκθεση του 2007, το ΣΑΣΘ αποφάσισε να τροποποιήσει το δρομολόγιο της λεωφορειακής γραμμής «9», η οποία αποτελούσε τη μόνη συγκοινωνιακή σύνδεση του Οικισμού Ρομά «Αγία Σοφία» με τον αστικό ιστό της Θεσσαλονίκης. Η περικοπή αυτή είχε ως αποτέλεσμα να τεθεί ο οικισμός εκτός δρομολογίου, με το αιτιολογικό ότι το λεωφορείο γινόταν αντικείμενο επιθέσεων από ανήλικους και αγνώστους κατά την είσοδό του στον οικισμό. Ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε εξ αρχής ότι η διακοπή ήδη υφισταμένης υπηρεσίας που απευθύνεται εκ των πραγμάτων στον συγκεκριμένο φυλετικά προσδιορισμένο πληθυσμό του οικισμού, χωρίς να έχουν ληφθεί μέτρα που θα καθιστούσαν εφικτή την εξακολούθησή της, θα συνιστούσε πιθανότατα απαγορευμένη έμμεση διάκριση σε βάρος των τσιγγάνων της περιοχής-αποκλειστικών σχεδόν χρηστών της γραμμής. Παράλληλα, ο ΣτΠ υπογράμμισε ότι βέλτιστη απόδειξη περί μη συνδρομής τέτοιας διάκρισης θα συνιστούσε η έμπρακτη πρωτοβουλία λήψης και συντονισμού συγκεκριμένων μέτρων και ρυθμίσεων προς την κατεύθυνση αποκατάστασης της παρεχόμενης μέχρι προσφάτως υπηρεσίας. Οι αλληλεπλήρητες ενέργειες του ΣτΠ εντός του έτους 2008 και οι διαρκείς επαφές στελεχών της Αρχής με τους αρμόδιους από πλευράς ΣΑΣΘ, ΟΑΣΘ, Δήμου Εχεδώρου, Αστυνομικής Διεύθυνσης, Νομαρχίας Θεσσαλονίκης, των

οικιστών και της ΜΚΟ, αλλά και με την αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΕΣ, είχε ως αποτέλεσμα την εκπόνηση σχεδίου νέας τροποποίησης του δρομολογίου του «9» από το ΣΑΣΘ, η οποία προβλέπει και πάλη στάση στην είσοδο του οικισμού «Αγία Σοφία». Το σχέδιο αυτό έχει υποβληθεί στον ΟΑΣΘ, ο οποίος το μελετά και έχει ζητήσει για την υλοποίησή του την κατασκευή έργων υποδομής, όπως λ.χ. τοποθέτηση σηματοδότη για να μπορεί το λεωφορείο να διασχίσει με ασφάλεια την παρακείμενη κεντρική οδική αρτηρία (οδός Πόντου). Το έργο αυτό ανέλαβε η Νομαρχία Θεσσαλονίκης, η οποία εκπόνησε ήδη τη μελέτη και δημοπράτησε το έργο, το οποίο ενεκρίθη από τη Νομαρχιακή Επιτροπή στις 18.12.2008. Το έργο πρόκειται να υλοποιηθεί άμεσα και περιλαμβάνει, πέραν της πρόβλεψης λειτουργίας σηματοδότη επί της οδού Πόντου, και τη λειτουργία σηματοδότη στην είσοδο του οικισμού, προκειμένου οι οικιστές να διασχίζουν με ασφάλεια την οδό Κωνσταντινουπόλεως προς την επί της οδού αυτής ευρισκόμενη στάση του λεωφορείου. Εκ παραλλήλου, προχωρεί και το ΣΑΣΘ στις τροποποιήσεις του δρομολογίου, οι οποίες αναμένεται να ισχύσουν από τις αρχές του έτους 2009. Επίσης, ο Δήμος Εχεδώρου δημοπράτησε το έργο φωτισμού της περιμέτρου του οικισμού που εφάπτεται της οδού Κωνσταντινουπόλεως, το οποίο βρίσκεται στο στάδιο υλοποίησης μετά τη σύναψη της σχετικής σύμβασης. Κατόπιν τούτων, διασφαλίζεται η ασφαλέστερη πρόσβαση των οικιστών στην πλησιέστερη υφιστάμενη στάση επί της οδού Πόντου. Τέλος, ο Αναπληρωτής Νομάρχης Θεσσαλονίκης πραγματοποίησε αυτοψία στον οικισμό και κατέγραψε τα προβλήματα. Έγγραφό του, με τις διαπιστώσεις και τις προτάσεις του, μαζί με αντίγραφο του φακέλου του οικισμού, αναμένεται σύντομα από το ΣτΠ. Όπως προκύπτει από τις ως άνω εξελίξεις, φαίνεται ότι η προσπάθεια επανασύνδεσης του τσιγγανικού οικισμού «Αγία Σοφία» με την πόλη της Θεσσαλονίκης, θα έχει άμεσα αίσιο τέλος (υπόθεση 14021/2007)

Η διερεύνηση προβλημάτων κοινωνικού απο-

κλεισμού της ιδιαίτερης φυλετικής ομάδας των Ρομά, με άξονα το πρόβλημα της εγκατάστασής τους και προεκτάσεις στην απόληψη κοινωνικών υπηρεσιών και τη δημοτολογική τους τα-

κτοποίηση καθώς και οι παρεμβάσεις του ΣτΠ για την αντιμετώπισή τους συνιστούν ιδιαίτερη σύνθετη στρατηγική δράση που παρουσιάζεται παρακάτω.

Η ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ

Η γενική ρήτρα εξαίρεσης από το ρυθμιστικό πεδίο του Ν. 3034/2005 των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, φαίνεται ότι, σε πολλές περιπτώσεις, δημιουργεί τις προϋποθέσεις εκτεταμένων διακρίσεων σε βάρος αλλοδαπών για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής. Στον Συνήγορο του Πολίτη περιήλθαν σχετικές αναφορές, οι οποίες ναι μεν δεν εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο των διατάξεων του νόμου για τις διακρίσεις, λόγω ιθαγένειας, ωστόσο από τη διερεύνησή τους προκαλούνται υποψίες σχετικά με τυχόν υποκρυπτόμενη δυσμενή διακριτική μεταχείριση λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής. Η αυτοτελής παράθεση

των συγκεκριμένων υποθέσεων στο παρόν κεφάλαιο δεν κρίνεται πλέον σκόπιμη, αφού ορισμένες από αυτές έχουν ήδη περιληφθεί στην παρούσα έκθεση στο θεματικό πεδίο που ανήκει η καθημιά. Εκείνο ωστόσο που είναι αναγκαίο να επισημανθεί είναι ότι τρία χρόνια μετά την εφαρμογή του Ν. 3304/2005 είναι ίσως αναγκαία η επανεξέταση των ρυθμίσεων που αφορούν την εξαίρεση της ιθαγένειας από το ρυθμιστικό πεδίο του νόμου, ιδίως στο σκέλος που αφορά αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν εγκατασταθεί και διαμένουν επί μακρόν στην Ελλάδα.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ

Δυσμενής μεταχείριση στον χώρο εργασίας λόγω αναπηρίας

Ιατρός, εργαζόμενη ως μοναδική παθολογοανατόμος σε Δημόσιο Νοσοκομείο, προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη ισχυριζόμενη ότι λόγω της αναπηρίας της (κώφωση) υφίσταται δυσμενή μεταχείριση από μέρους της Διοίκησης του Νοσοκομείου. Συγκεκριμένα, η αναφερόμενη απέδωσε σε δυσμενή σε βάρος της διάκριση την ανάθεση περιορισμένου, σε σχέση με άλλους ιατρούς, αριθμού εφημεριών· επιπλέον, απέδωσε σε δυσμενή διάκριση σε βάρος της την εκ μέρους της διεύθυνσης έγγραφη κλήση να ανταποκριθεί εγκαίρως στα υπηρεσιακά καθήκοντά της, με την ειδική επισήμανση του ενδεχομένου να επιβληθούν σε βάρος της πειθαρχικές κυρώσεις σε αντίθετη περίπτωση. Κατά την παρέμβασή του ο ΣτΠ εστίασε στη διερεύνηση δύο κρίσιμων στοιχείων και ζήτησε συγκεκριμένα:

- Τον αριθμό των εφημεριών που ανατέθηκαν στην αναφερόμενη σε σχέση με εκείνον που ελάμβανε ιατρός της ίδιας ειδικότητας

(παθολογοανατόμος) που εργαζόταν στο ίδιο νοσοκομείο προτού η αναφερόμενη αναλάβει υπηρεσία, καθώς και την αιτιολόγηση τυχόν διαφοροποίησης.

- Τη διευκρίνιση εάν παρόμοια υπηρεσιακά έγγραφα αποστέλλονται και σε άλλους εργαζόμενους του Νοσοκομείου σε αντίστοιχες περιστάσεις.

Στην απάντησή του, ο Διοικητής του Νοσοκομείου αμφισβήτησε κατ' αρχήν την αρμοδιότητα παρέμβασης του ΣτΠ, επικαλούμενος την ανυπαρξία υποβολής σχετικού αιτήματος προς τη Διοίκηση του Νοσοκομείου. Ο ΣτΠ επανήλθε με νεώτερο έγγραφό του επισυνάπτοντας σχετικά έγγραφα από την αναφορά της ενδιαφερόμενης από τα οποία προέκυπτε ότι είχε προηγουμένως απευθυνθεί στη Διοίκηση του Νοσοκομείου και κατέληγε τονίζοντας την υποχρέωση του Νοσοκομείου να συνεργαστεί με τον ΣτΠ. Σε συνέχεια του εγγράφου αυτού, ο Διοικητής απέστειλε απαντητική επιστολή επί των αρχικών ερωτημάτων του ΣτΠ από την οποία προέκυψε ότι η αναφερόμενη ιατρός ελάμβαν-

νε πράγματι μικρότερο αριθμό εφημεριών σε σχέση με την προκάτοχό της, γεγονός το οποίο οφειλόταν ωστόσο στον αυξημένο αριθμό του ιατρικού προσωπικού που υπηρετεί πλέον στο νοσοκομείο και όχι στην αναπηρία της. Επίσης, η αποστολή υπηρεσιακών σημειωμάτων προς ανάληψη καθηκόντων και η απειλή κυρώσεων επισημάνθηκε ότι αποτελεί πάγια τακτική του νοσοκομείου προς όλο το προσωπικό του νοσοκομείου ιατρικό και μη. Μετά τις παρεχόμενες εξηγήσεις ο ΣτΠ διέκοψε την περαιτέρω διερεύνηση της αναφοράς, γνωστοποιώντας τα αποτελέσματα της διερεύνησης στην ενδιαφερόμενη (υπόθεση 7363/2008).

Ευνοϊκή υπηρεσιακή μεταχείριση σε υπαλλήλους που φροντίζουν άτομα με αναπηρία

Δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι έχουν τη φροντίδα ατόμων με αναπηρία στο στενό οικογενειακό τους περιβάλλον, προσέφυγαν στον Συνήγορο του Πολίτη ζητώντας την παρέμβασή του, προκειμένου να τύχουν ευνοϊκότερης μεταχείρισης από την υπηρεσία τους με σκοπό την παροχή διευκολύνσεων για την επαρκέστερη φροντίδα των προσώπων αυτών. Κατά τη διερεύνηση των αναφορών αυτών, διαπιστώθηκε ότι η Οδηγία 2000/78 ΕΕ, όπως ενσωματώθηκε στον Ν. 3304/2005, δεν επιβάλλει την εφαρμογή μέτρων διευκόλυνσης υπέρ εργαζομένων που έχουν υπό την επιμέλειά τους άτομα με αναπηρία, παρά μόνον υπέρ των ίδιων των ατόμων με αναπηρία. Αξίζει εν προκειμένω να επισημανθεί ότι σε πρόσφατη απόφαση του το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Απόφαση ΔΕΚ της 17ης Ιουλίου 2008 στην υπόθεση C-303/06, κυρίως σκέψη 39), έκανε δεκτό ότι οι διατάξεις της εν λόγω Οδηγίας μπορούν να εφαρμοστούν και σε εργαζόμενους που δεν αντιμετωπίζουν οι ίδιοι κάποια αναπηρία, έχουν όμως υπό τη φροντίδα τους άτομα με αναπηρία, εφόσον στοιχειοθετείται διάκριση σε βάρος τους για λόγους που σχετίζονται με την αναπηρία των ατόμων που φροντίζουν. Ωστόσο, στην ίδια απόφαση έγινε

δεκτό ότι η διάταξη του άρθρου 5 της Οδηγίας, ως ειδική διάταξη που αφορά συγκεκριμένες υποχρεώσεις του εργοδότη για τη λήψη μέτρων εύλογων προσαρμογών, δεν μπορεί να έχει εφαρμογή παρά μόνον στις περιπτώσεις εργαζομένων που είναι οι ίδιοι άτομα με αναπηρία. Ο ΣτΠ, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις εξελίξεις αυτές, τις οποίες γνωστοποίησε στους ενδιαφερόμενους, ζήτησε περαιτέρω στοιχεία προκειμένου να εξετασθεί το ενδεχόμενο διάκρισης ή παρενόχλησης σε βάρος τους λόγω των ειδικών αναγκών των οικείων τους. Από την τελική διερεύνηση των αναφορών αυτών προέκυψε, ωστόσο, ότι:

- Στις μεν δύο υποθέσεις το ζήτημα αφορούσε την επέκταση εφαρμογής διάταξης του δημοσίου υπαλληλικού κώδικα και σε εκπαιδευτικούς, προκειμένου να καθίσταται δυνατή η αναγνώριση δικαιώματος μειωμένου ωραρίου κατά μια ώρα και σε εκπαιδευτικούς που έχουν υπό τη φροντίδα τους άτομα με αναπηρία, όπως ισχύει για τους δημοσίου υπαλλήλους. Η δυνατότητα αυτή ωστόσο δεν προκύπτει από την ειδική νομοθεσία που διέπει τους εκπαιδευτικούς και επιπλέον, από τα στοιχεία των δύο αυτών αναφορών δεν κατέστη δυνατή η στοιχειοθέτηση διάκρισης των ενδιαφερόμενων έναντι άλλων συναδέλφων τους εκπαιδευτικών για λόγους που σχετίζονται με τις ειδικές ανάγκες των οικείων τους (υποθέσεις 6902/2008, 6930/2008).
- Μια αναφορά αφορούσε απλή ενημέρωση για τα δικαιώματα της προσφεύγουσας (υπόθεση 16103/2008).
- Μια περίπτωση αφορούσε τη μετάθεση υπαλλήλου για λόγους που δεν παρείχαν ενδείξεις δυσμενούς μεταχείρισης σε βάρος του λόγω των ειδικών αναγκών των οικείων του, αντιθέτως αφορούσαν την εν γένει υπηρεσιακή του κατάσταση και για τον λόγο αυτό δεν θα μπορούσαν να ελεγχθούν από τον ΣτΠ, ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης (υπόθεση 21632/2008).

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΗΛΙΚΙΑΣ**ΕΡΓΑΣΙΑ***Συμμετοχή σε εξετάσεις υποψήφιων δικηγόρων*

Υποψήφιος δικηγόρος προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη διαμαρτυρούμενος για την απόρριψη της αίτησής του από την κατά νόμον συσταθείσα εξεταστική επιτροπή στο πλαίσιο της διεξαγωγής των εξετάσεων των υποψηφίων δικηγόρων της Περιφέρειας του Εφετείου θράκης την Α' Εξεταστική Περίοδο του 2008. Η αίτησή του απορρίφθηκε με την αιτιολογία της υπέρβασης του νόμιμου ορίου ηλικίας και συγκεκριμένα του 35ου έτους, κατ' εφαρμογήν της διάταξης του άρθρου 3 παράγρ. 3 του ΝΔ 3026/1954 «περί του Κώδικος των Δικηγόρων». Ο ενδιαφερόμενος ζήτησε την παρέμβαση του ΣτΠ, προκειμένου στην επερχόμενη Β' εξεταστική περίοδο 2008 να αποφευχθεί η εκ νέου απόρριψη του αιτήματός του με την ίδια αιτιολογία, υποστηρίζοντας ότι η προϋπόθεση αυτή συνιστά διάκριση λόγω ηλικίας.

Ο ΣτΠ στη σχετική παρέμβασή του, τόσο προς την εν λόγω εξεταστική επιτροπή όσο και προς το αρμόδιο τμήμα Δικηγορικού Λειτουργήματος και Δικαστικών Επιμελητών του Υπουργείου Δικαιοσύνης, επισήμανε ότι μετά την έναρξη ισχύος του Ν. 3304/2005 η διάταξη του άρθρου 3 παράγρ. 3 του ΝΔ 3026/54, που ορίζει το 35ο έτος της ηλικίας ως όριο για την είσοδο στο δικηγορικό επάγγελμα έχει αυτοδικαίως καταργηθεί (άρθρο 26 του Ν. 3304/2005) στο μέτρο που το όριο ηλικίας, που έχει τεθεί, δεν αιτιολογείται επαρκώς, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις των άρθρων 7 κ.ε του νόμου. Επιπλέον, ο ΣτΠ επικαλέστηκε και τη σχετική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (αποφάσεις 413/1993 ΣτΕ και 527/2003 ΣτΕ). Με βάση τα ανωτέρω, η Αρχή επισήμανε ότι τυχόν εκ νέου απόρριψη της αίτησης του ενδιαφερόμενου από την εξεταστική επιτροπή δεν θα μπορούσε νομίμως να βασιστεί σε επίκληση του επίμαχου άρθρου 3 του ΝΔ 3026/1954 υπό την παρούσα μορφή του, εν όψει των κρίσιμων διατάξεων του Ν. 3304/2005 και της σχετικής νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η εξεταστική

επιτροπή έκανε δεκτή την αίτηση του προσφεύγοντα (υπόθεση 6809/2008).

Προσλήψεις Ελεγκτών Εναέριας Κυκλοφορίας

Υποψήφιοι για την πλήρωση οργανικών θέσεων μονίμων υπαλλήλων με γραπτό διαγωνισμό της ΥΠΑ, δυνάμει της υπ' αριθμ. 2Γ/2007 προκήρυξης του ΑΣΕΠ (Τεύχος Προκηρύξεων ΑΣΕΠ ΦΕΚ 462/30.11.07) απορρίφθηκαν από τη διαδικασία λόγω υπέρβασης του καθοριζόμενου στην οικεία προκήρυξη ανωτάτου ορίου ηλικίας των 30 ετών για το προσωπικό του κλάδου ΠΕ2 Ελεγκτών Εναέριας Κυκλοφορίας. Το συγκεκριμένο όριο ηλικίας προβλέφθηκε ρητώς με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. ΔΙΠΠ/Φ. ΗΛ/1/2894/04.03.05 (ΦΕΚ Β' 341/16.03.05) υπουργικής απόφασης. Ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε αρχικά στην ΥΠΑ ζητώντας να του γνωστοποιηθεί η απαιτούμενη, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3304/05, ειδική αιτιολογία που αποτέλεσε τη βάση έκδοσης της προαναφερθείσας υπουργικής απόφασης και από την οποία να προκύπτει ότι η θέσπιση συγκεκριμένου ανωτάτου ορίου ηλικίας ως όρου πρόσβασης στην εν λόγω επαγγελματική δραστηριότητα είναι εύλογη και αναγκαία, υπαγορεύεται από θεμιτό σκοπό και συνιστά ουσιαστική προϋπόθεση λόγω της φύσης των συγκεκριμένων καθηκόντων. Η ΥΠΑ κοινοποίησε στην Αρχή το υπ' αρ. πρωτ. Δ9/Α/4524/1281/09.02.05 έγγραφό της, σύμφωνα με την ακριβή διατύπωση του οποίου «η ανάγκη καθορισμού του ορίου αυτού επιβάλλεται από την ιδιαιτερότητα και την φύση των καθηκόντων του ανωτέρω κλάδου που συνδέονται άμεσα με την ασφάλεια ζωής προσώπων και καθορίζονται από την υψηλή εξειδίκευση και την σε μακρος χρόνου εκπαίδευση των υπαλλήλων καθώς και το κυλιόμενο ωράριο εργασίας τους (βάρδιες)». Ο ΣτΠ, θεωρώντας την ανωτέρω αιτιολογία ανεπαρκή, απύθυνε εκ νέου έγγραφο προς τους Υπουργούς Εσωτερικών & Μεταφορών και Επικοινωνιών, επισημαίνοντας ότι, προκειμένου να θεωρηθεί δικαιολογημένη η

τυχόν θέσπιση ανωτάτου ορίου ηλικίας, πρέπει να πληροί αθροιστικά τρεις προϋποθέσεις:

- Να είναι αντικειμενικά αναγκαία.
- Να υπηρετεί την επίτευξη θεμιτού στόχου.
- Να εφαρμόζεται με αναλογικό τρόπο.

Η ανάγκη μακροχρόνιας εκπαίδευσης των συγκεκριμένων υπαλλήλων θα μπορούσε, καταρχήν, να καταστήσει δικαιολογημένη τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, βάσει των διατάξεων του άρθρου 11 παράγρ. 1γ του Ν. 3304/05, εφόσον όμως προσδιορίζει επακριβώς τον απαιτούμενο χρόνο κατάρτισης για τις συγκεκριμένες θέσεις εργασίας. Επιπλέον, η αόριστη επίκληση λόγων, για τους οποίους μόνον τα άτομα έως τριάντα ετών μπορούν να ασκήσουν αποτελεσματικά τα καθήκοντα των προς πλήρωση θέσεων, δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής αιτιολόγηση για τη θέσπιση του συγκεκριμένου ορίου ηλικίας. Παράλληλα, δεν καθίσταται σαφές ότι ο επιδιωκόμενος σκοπός εξυπηρετείται αποκλειστικά και μόνον με τον καθορισμό ανωτάτου ορίου ηλικίας και όχι με άλλα εναλλακτικά μέσα. Το Υπουργείο Εσωτερικών, με το υπ' αρ. πρωτ. ΔΙΠΠ/Φ. ΗΛ./35/15096/30.06.08 έγγραφό του συντάχθηκε ουσιαστικά με τις ανωτέρω θέσεις του ΣτΠ και ζήτησε διευκρινίσεις από το Υπουργείο Μεταφορών & Επικοινωνιών και την ΥΠΑ. Ο ΣτΠ αναμένει τις απόψεις των εν λόγω υπηρεσιών (υποθέσεις 3186/2008, 3530/2008).

Κατάταξη μονίμων αξιωματικών διεργνηών στον Στρατό Ξηράς

Υποψήφια για την κατάταξη Μονίμων Αξιωματικών Διεργνηών του Στρατού Ξηράς με βάση την από 04.04.08 προκήρυξη του Γενικού Επιτελείου Στρατού (ΓΕΣ) προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη μετά τον αποκλεισμό της από τη διαδικασία λόγω υπέρβασης του ορίου ηλικίας των 28 ετών, που έθετε η ως άνω προκήρυξη. Ο ΣτΠ απευθύνθηκε εγγράφως στο ΓΕΣ, επισμαίνοντας ότι οι διατάξεις του Ν. 3304/05 περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης δεν τυχάνουν μεν εφαρμογής στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας, μόνον όμως «... καθόσον [η εισαγόμενη διάκριση] αφορά σε

διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας ή αναπηρίας σχετικής με την Υπηρεσία» (αρ. 8 παράγρ. 4 του Ν. 3304/05). Λαμβανομένου υπόψη ότι οι αξιωματικοί διεργνηείς φαίνονται καταρχήν να ασκούν διοικητικές αρμοδιότητες, ο ΣτΠ ζήτησε να πληροφορηθεί τους ακριβείς λόγους για τους οποίους έχει θεωρηθεί απαραίτητη η θέσπιση ανωτάτου ορίου ηλικίας 28 ετών στην ανωτέρω διαδικασία κατάταξης μονίμων αξιωματικών διεργνηών στον Στρατό Ξηράς και με ποιόν ακριβώς τρόπο σχετίζεται με τις ανάγκες της υπηρεσίας. Σύμφωνα με την από 22.10.08 απάντηση του ΓΕΣ, η θέσπιση του προαναφερθέντος ορίου ηλικίας για τη συμμετοχή υποψηφίων στον διαγωνισμό κατάταξης Μονίμων Αξιωματικών Διεργνηών του Στρατού Ξηράς αφενός εξυπηρετεί λόγους δημοσίου εν γένει συμφέροντος, αφετέρου συνδέεται άμεσα με την απαιτούμενη κατάρτιση για τις συγκεκριμένες θέσεις εργασίας και την ανάγκη εύλογης περιόδου απασχόλησης πριν από τη συνταξιοδότηση (άρθρο 11 του Ν. 3304/05). Ο ΣτΠ θεώρησε επαρκή την απάντηση της υπηρεσίας, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι διατάξεις του άρθρου 8 παράγρ. 4 του Ν. 3304/05 περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προβλέπουν ότι η εν λόγω αρχή δεν τυχάνει εφαρμογής στις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας (υπόθεση 10117/2008).

Απόσπαση στελεχών σε Διευθύνσεις του ΓΛΚ

Προσφεύγουσα στον Συνήγορο του Πολίτη κατήγγειλε ότι σε ανακοίνωση σχετική με την απόσπαση υπαλλήλων για τη στελέχωση διευθύνσεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ) έχει τεθεί όριο ηλικίας το 42ο έτος. Ο ΣτΠ σε έγγραφό του προς την αρμόδια υπηρεσία, ζήτησε ενημέρωση σχετικά με το νομικό πλαίσιο που διέπει τις οικείες αποσπάσεις και ειδική αιτιολόγηση του τιθέμενου ορίου ηλικίας. Σε απάντηση της η εμπλεκόμενη υπηρεσία επισήμανε ότι «η εν λόγω εργασία είναι ιδιαίτερα επίπονη και για την επιτυχή ολοκλήρωσή της απαιτούνται πολύ συχνές μετακινήσεις του προσωπικού σε όλη τη χώρα. Αντικειμενικά οι νεώτεροι σε ηλικία υπάλληλοι ανταποκρίνονται

πολύ καλύτερα σε σχέση με τους μεγαλύτερους. Ήδη η Υπηρεσία αντιμετωπίζει συχνά προβλήματα όταν πρόκειται να μετακινήσει για τους εν λόγω ελέγχους, υπαλλήλους μεγαλύτερης ηλικίας». Ο ΣτΠ θεωρώντας ανεπαρκή την ως άνω απάντηση επανήλθε με νεότερο έγγραφο του επισημαίνοντας κατ' αρχήν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες θεωρείται θεμιτή η θέσπιση ορίου ηλικίας. Ειδικότερα, ο ΣτΠ επισήμανε ότι το συγκεκριμένο προσόν που τίθεται ως προϋπόθεση θα πρέπει να είναι απολύτως αναγκαίο για την σωστή εκτέλεση της εργασίας και να έχει εξαντληθεί κάθε ηπιότερος εναλλακτικός όρος για την εκτέλεση της συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας. Έτσι, η θέσπιση ορίου ηλικίας, προκειμένου να θεωρηθεί δικαιολογημένη και νόμιμη, θα πρέπει να είναι αντικειμενικά αναγκαία για την επίτευξη θεμιτού στόχου και να εφαρμόζεται με αναλογικό τρόπο, πληρώντας τις προϋποθέσεις καταλληλότητας, αναγκαιότητας και συνάφειας. Επιπλέον, ο ΣτΠ επισήμανε ότι σε ένα κράτος δικαίου, του οποίου κεντρικό κριτήριο αποτελεί η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, «έναν περιορισμό, ακόμη και αν είναι κατάλληλος και αναγκαίος, δεν πρέπει να συνεπάγεται περισσότερα μειονεκτήματα για τα δικαιώματα του πολίτη, παρά πλεονεκτήματα για τα δημόσια ή ιδιωτικά συνταγματικά συμφέροντα, στην προστασία των οποίων αποβλέπει». Το ΓΛΚ ενημέρωσε τηλεφωνικά ότι

προτίθεται να απαντήσει, παρέχοντας στον ΣτΠ συγκεκριμένα στοιχεία για τα προβλήματα που αντιμετώπισε στο παρελθόν μεγάλος αριθμός υπαλλήλων άνω των 42, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που προβλέπονται στην ανακοίνωση, και τα οποία ώθησαν την υπηρεσία να θέσει τον ηλικιακό αυτό περιορισμό. Ο ΣτΠ έχει κοινοποιήσει το ως άνω έγγραφο του προς την Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, το οποίο έχει παραπεμφθεί στη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ίσων Ευκαιριών της ΕΕ [Directorate General of Employment, Social Affairs and Equal Opportunities]. Στο μεταξύ διάστημα, το ΓΛΚ απέστειλε έγγραφο προς τον ΣτΠ στο οποίο παρέχει την ακόλουθη αιτιολογία «Από τους 27 υπαλλήλους με ηλικία άνω των 42 ετών που τοποθετήθηκαν στις Διευθύνσεις Προγραμματισμού και Ελέγχων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, οι έξι, ήτοι ποσοστό 23%, ζήτησαν να εξαιρεθούν από τους ελέγχους ή να μετακινηθούν σε άλλες Διευθύνσεις του ΓΛΚ. Και τούτο γιατί οι έλεγχοι αυτοί, λόγω της συχνότητας και της φύσης τους [ελεγκτικές αποστολές στη νησιωτική Ελλάδα, ορεινές περιοχές, φράγματα, δρόμοι πολλών χιλιομέτρων, λιμάνια, αντίξοες καιρικές συνθήκες, εναλλαγή πολλών συγκοινωνιακών μέσων] είναι κουραστικοί, επίπονοι και επιβαρυντικοί για την υγεία τους» (υπόθεση 7540/2008).

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΓΕΝΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΦΥΛΟΥ

Ο Ν. 3719/2008 καθιέρωσε δυνατότητα σύναψης συμφώνου συμβίωσης αποκλειστικά μεταξύ προσώπων διαφορετικού φύλου. Πολίτης αναφέρθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη υποστηρίζοντας ότι οι σχετικές ρυθμίσεις του ως άνω νόμου παραβιάζουν διατάξεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, οι οποίες απαγορεύουν τη διακριτική μεταχείριση προσώπων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού. Ο ΣτΠ ενημέρωσε τον ενδιαφερόμενο για τα ακόλουθα: Σύμφωνα με τις έως σήμερα ισχύουσες δια-

τάξεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας (Οδηγία 2000/78/ΕΚ), η απαγόρευση διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού εφαρμόζεται στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας και δεν καταλαμβάνει την οικογενειακή κατάσταση των προσώπων, το οποίο εξακολουθεί να συνιστά αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη. Κατά συνέπεια, η παράλειψη του εθνικού νομοθέτη να συμπεριλάβει πρόσωπα του ίδιου φύλου στον Ν. 3719/2008 δεν θα προσέκρουε, άνευ άλλου, στις διατάξεις της ανωτέρω οδη-

γίας. Το δικαίωμα κυκλοφορίας και διαμονής των μελών οικογένειας πολίτη της ΕΕ στην επικράτεια των κρατών μελών (Οδηγία 2004/38/ΕΚ) καταλαμβάνει υπό προϋποθέσεις τόσο τους «*συζύγους*» όσο και τους «*συντρόφους*». Δεδομένου ότι μεταξύ των «*συζύγων*», δηλαδή προσώπων που έχουν συνάψει γάμο με πολίτη της Ένωσης σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους προέλευσης, περιλαμβάνονται και πρόσωπα του ίδιου φύλου (όπως ήδη προβλέπεται σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ), το πεδίο εφαρμογής της ως άνω οδηγίας εφαρμόζεται και σε αυτούς, εφ' όσον μετακινούνται σε άλλο κράτος μέλος. Κατά συνέπεια, θα προσέκρουε στην προσήκουσα εφαρμογή της οδηγίας τυχόν άρνηση αρμοδίου οργάνου του κράτους μέλους υποδοχής (εν προκειμένω της Ελλάδας) να εφαρμόσει την οδηγία σε συζύγους του ίδιου φύλου. Για την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας και σε «*συντρόφους*» ανεξαρτήτως φύλου, με τους οποίους ο πολίτης της Ένωσης διατηρεί «*σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, βάσει της νομοθεσίας κράτους μέλους*», τίθεται ως προϋπόθεση η αναγνώριση εκ μέρους του κράτους μέλους υποδοχής της σχέσης αυτής ως «*ισοδύναμη[s] προς τον γάμο*». Δεν προκύπτει ευθέως από τις διατάξεις του Ν. 3719/2008

κατά πόσον η χώρα μας έχει όντως αναγνωρίσει το σύμφωνο συμβίωσης ως σχέση ισοδύναμη προς τον γάμο. Για την εξέταση του ζητήματος θα απαιτείτο η υποβολή αναφοράς από πολίτη άλλου κράτους μέλους, με αίτημα τον έλεγχο νομιμότητας συγκεκριμένων διοικητικών πράξης ή παράλειψης έκδοσης πράξης εκ μέρους τυχόν εμπλεκόμενου ημεδαπού δημοσίου φορέα στην εφαρμογή της Οδηγίας 2004/38/ΕΚ. Πάντως, η έλλειψη έως σήμερα θεσμικής αναγνώρισης των υφιστάμενων στην Ελλάδα σχέσεων μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου, εν αντιθέσει προς τα ισχύοντα σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, η οποία παρεμποδίζει την εφαρμογή της Οδηγίας 2004/38/ΕΚ στους *de facto* συντρόφους ελλήνων πολιτών σε περίπτωση μετακίνησης και εγκατάστασής τους σε άλλο κράτος μέλος της Ένωσης, δεν προσκρούει καθαυτήν στους κανόνες εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, δεδομένου ότι η επίκλησή τους προϋποθέτει την προηγούμενη αναγνώριση, βάσει της εθνικής νομοθεσίας του κράτους μέλους προέλευσης, δικαιώματος το οποίο ακολουθεί τον δικαιούχο σε περίπτωση μετακίνησής του σε άλλο κράτος μέλος υποδοχής (υπόθεση 20914/2008).

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ

ΕΡΓΑΣΙΑ

Επίπεδο σπουδών, διαβάθμιση πτυχίου και επαγγελματικά δικαιώματα μειονοτικών δασκάλων

Η Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε (ΒΔ 31/69) με σκοπό την επιμόρφωση των ημεδαπών (μειονοτικών) μουσουλμάνων δασκάλων, και οι απόφοιτοι αυτής διορίζονται στη δημόσια πρωτοβάθμια μειονοτική εκπαίδευση. Ο Συνήγορος ασχολήθηκε με το επίπεδο σπουδών και τη διαβάθμιση του πτυχίου της, εξ αιτίας αναφορών πτυχιούχων της με αντικείμενο την αδυναμία αξιοποίησης του πτυχίου τους για διορισμό σε οποιαδήποτε άλλη δημόσια θέση πλην της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, και ειδικότερη αφορμή τον αποκλεισμό τους από θέσεις υπαλλήλων σε ΚΕΠ της θράκης.

Διερευνώντας τις αναφορές, ο ΣτΠ διαπίστωσε ως απώτερη αιτία του προβλήματος τη διαχρονική παράλειψη αναβάθμισης του επιπέδου της ΕΠΑθ. Κατά τη στιγμή της ίδρυσής της ήταν τυπικά και ουσιαστικά ισότιμη προς τις διευτούς (τότε) φοιτήσεως κοινές Παιδαγωγικές Ακαδημίες, σταδιακά όμως εκείνες μεν αναβαθμίσθηκαν ως προς τη διάρκεια και το περιεχόμενο σπουδών, στους δε παλαιούς πτυχιούχους αυτών παρασχέθηκε (ΠΔ 130/90) η δυνατότητα εξομοίωσης πτυχίου με παρακολούθηση ειδικών μαθημάτων. Το Υπουργείο Παιδείας αρνείται να υπαγάγει τους πτυχιούχους ΕΠΑθ στη ρύθμιση περί εξομοίωσης, επικαλούμενο τον ειδικό χαρακτήρα της συγκεκριμένης σχολής και το γεγονός ότι παραμένει απρόσκοπτος ο

διορισμός των πτυχιούχων της στην μειονοτική εκπαίδευση. Το επιχείρημα αυτό όμως είναι ανεπαρκές, καθ' όσον ο καθορισμός «σκοπού» στο ιδρυτικό νομοθέτημα μίας σχολής δεν συνιστά άνευ άλλου τινός αποκλειστικότητα της αντίστοιχης επαγγελματικής διεξόδου. Το Υπουργείο Εσωτερικών εμφανίζεται πράγματι αναγκασμένο ν' αποκλείει τους πτυχιούχους ΕΠΑθ από την πρόσβαση σε θέσεις που προϋποθέτουν πτυχίο ΑΕΙ ή ΤΕΙ, όχι μόνον ελλείψει νομοθετικής κατοχύρωσης μίας αντίστοιχης διαβάθμισης του πτυχίου τους, αλλ' επί πλέον και εν όψει του χαμηλού επιπέδου σπουδών τους ως ενός πραγματικού δεδομένου που παρεμποδίζει τη συμβατική αναβάθμιση. Το ίδιο Υπουργείο όμως, παραλείποντας ν' απαντήσει εγκαίρως σε σχετικά ερωτήματα Δήμων της θράκης, συντέλεσε στην απώλεια θέσεων εργασίας πτυχιούχων ΕΠΑθ, οι οποίοι απασχολούνταν επί χρόνια σε ΚΕΠ. Έτσι, όμως, η πολιτεία εμφανίζεται ανακόλουθη όχι μόνον απέναντι στους πτυχιούχους ΕΠΑθ, αλλ' εμμέσως ακόμη και απέναντι στην ίδια τη μουσουλμανική

μειονότητα, καθ' όσον έχει καθηλώσει τους εκπαιδευτικούς της σε επίπεδο κατάρτισης κατά πολύ κατώτερο εκείνου το οποίο επιφυλάσσει στα λοιπά στελέχη της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (οι οποίοι είναι ήδη πτυχιούχοι ΑΕΙ ή έστω εξομοιωθέντες). Επί πλέον, εγκλωβισμένοι σε έναν αδιαβάθμητο τίτλο σπουδών, ακριβώς εξ αιτίας της ιδιότητάς τους ως μελών της μειονότητας, οι δάσκαλοι αυτοί στερούνται κάθε δυνατότητα «επαγγελματικού αναπροσανατολισμού». Το γεγονός αυτό απολήγει εξ αντικειμένου σε άνιση μεταχείριση λόγω εθνικής καταγωγής ή θρησκείματος με την έννοια του Ν. 3304/2005. Διαπιστώνοντας τα παραπάνω, ο ΣτΠ πρότεινε στο μεν Υπουργείο Παιδείας τη λήψη μέτρων ακαδημαϊκής εξομοίωσης των παιδιών πτυχιούχων ΕΠΑθ, στο δε Υπουργείο Εσωτερικών την ίδρυση προσωποπαγών θέσεων για την αποκατάσταση όσων πτυχιούχων ΕΠΑθ έχασαν τις θέσεις εργασίας τους σε ΚΕΠ της θράκης λόγω ελληπούς ενημέρωσης των οικείων Δήμων (υποθέσεις 11362/2007, 12417/2007).

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΩΣ ΦΟΡΕΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΣΥΝΘΕΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

Τα σοβαρά προβλήματα διαβίωσης και οι ποικίλες εκδηλώσεις αποκλεισμού, που εξακολουθούν να υφίστανται οι περισσότεροι έλληνες Τσιγγάνοι, έχουν αναφερθεί όλες τις εκθέσεις του Συνηγόρου του Πολίτη για τις διακρίσεις. Η εμπειρία αυτή καταδεικνύει ότι η αμήχανη στάση της διοίκησης και η απροθυμία λήψης άμεσων μέτρων σε ένα επί μακρόν υφιστάμενο πρόβλημα, όχι μόνον το διαιωνίζει, αλλά τροφοδοτεί παράλληλα την ένταση και την κοινωνική αντιπαράθεση μεταξύ τσιγγάνων και πολιτών που διαμένουν κοντά σε καταυλισμούς. Έτσι, αντί να εμφανίζονται οι πολίτες που διαβιούν πλησίον των καταυλισμών ευαισθητοποιημένοι και συμπαράστατες στις διεκδικήσεις για βελτίωση των όρων διαβίωσης των τσιγγάνων,

οι συστηματικές παραλείψεις των αρχών να αντιμετωπίσουν τα χρόνια προβλήματα, τους ωθούν να καταφύγουν σε αντιδράσεις αγανάκτησης με κύριο αίτημα την απομάκρυνση των τσιγγάνων. Ακόμη και όταν τα πράγματα εμφανίζονται ιδιαίτερα οξυμένα, η κεντρική και περιφερειακή διοίκηση εμφανίζεται διστακτική να υιοθετήσει δραστικές λύσεις και να συντονίσει αποφασιστικά τους άμεσα εμπλεκόμενους δημόσιους φορείς στο πεδίο αρμοδιότητας του καθενός. Η τοπική αυτοδιοίκηση συχνά μεταθέτει τις ευθύνες στην κεντρική διοίκηση, θεωρώντας ότι το ζήτημα χρήζει συνολικής και κεντρικής αντιμετώπισης, χωρίς να αναλαμβάνει το μερίδιο ευθύνης ή αρμοδιότητας που της αναλογεί. Στη γενική αμήχανη στάση

της κεντρικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης προστίθεται η αντίστοιχη αμήχανη στάση των αστυνομικών αρχών που αδυνατούν να ελέγξουν αποτελεσματικά την παραβατική συμπεριφορά μελών της κοινότητας των τσιγγάνων, επιτείνοντας το κλίμα ανασφάλειας και έντασης. Οι υποθέσεις που ακολουθούν, καθώς και οι εξελίξεις υποθέσεων που έχουν περιληφθεί σε ετήσιες εκθέσεις περασμένων ετών, τεκμηριώνουν αυτές τις διαπιστώσεις.

γάνων, επιτείνοντας το κλίμα ανασφάλειας και έντασης. Οι υποθέσεις που ακολουθούν, καθώς και οι εξελίξεις υποθέσεων που έχουν περιληφθεί σε ετήσιες εκθέσεις περασμένων ετών, τεκμηριώνουν αυτές τις διαπιστώσεις.

ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥΣ

Μισαλλόδοξοι συνειρμοί στον Δήμο Νέας Κίου Αργολίδας

Τον Σεπτέμβριο του 2008 ο Δήμος Νέας Κίου Αργολίδας κάλεσε τους δημότες σε συγκέντρωση διαμαρτυρίας, κάνοντας λόγο για ανεξέλεγκτη εγκληματικότητα αποδιδόμενη αποκλειστικά σε «ομάδα τσιγγάνων» και για διάχυτη αίσθηση ανασφάλειας των κατοίκων λόγω «αδυναμίας να προστατέψουν τους εαυτούς τους και τις περιουσίες τους» και για «ορατό κίνδυνο να αναγκαστούν οι πολίτες να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους αυτοδύναμα». Ο Συνήγορος του Πολίτη, στη σχετική παρέμβασή τους προς τις αρμόδιες δημοτικές αρχές, διατύπωσε τις επιφυλάξεις του για τις ενέργειες αυτές και ιδίως για συγκεκριμένες διατυπώσεις. Ειδικότερα, επισήμανε ότι μοιλονότι γίνεται λόγος για μεμονωμένες ομάδες, η αμιγώς φυλετική οριοθέτησή τους θα μπορούσε να παρασύρει σε μισαλλόδοξους συνειρμούς. Επίσης επισήμανε ότι, μοιλονότι το ενδεχόμενο αυτοδικίας αποσυνδέεται από κάθε υπόνοια σχεδιασμού των δημοτικών αρχών, η παρουσίασή του ως νομοτελειακής συνέπειας της εγκληματικότητας πολύ απέχει από τη ρητή αποδοκιμασία τέτοιων συμπεριφορών ή από τη μέριμνα για την αποφυγή εκτροπής. Απευθυνόμενος, πάντως, στην οικεία Αστυνομική Διεύθυνση, ο ΣτΠ επέστησε την προσοχή στο καθήκον για εγγύηση της ασφάλειας τόσο των δημοτών όσο και των τσιγγάνων, καθώς και στην ανάγκη αποφυγής κάθε επιθετικής, απειλητικής ή προσβλητικής συμπεριφοράς που θα μπορούσε να εκληφθεί ως συλλογική δίωξη ή προκατάληψη. Συνέστησε, επί πλέον, την ανάπτυξη διαμεσοληθτικής δράσης και την αξιοποίηση τυχόν διαθέσιμης συνδρομής εκ μέρους φορέων συλλογικής εκπροσώπησης των τσιγγάνων. Υπενθύμισε τις

νομοθετημένες εγγυήσεις που οριοθετούν την εκδήλωση μέτρων καταναγκασμού ή περιορισμού ατομικών ελευθεριών, όπως οι έλεγχοι, έρευνες, προσαγωγές και λοιπές αστυνομικές ενέργειες ή προανακριτικές πράξεις, ιδιαίτερα δε τη συνταγματική προστασία του ασύλλου κατοικίας που καταλαμβάνει κάθε κατάλυμα ανεξαρτήτως μορφής, σταθερότητας ή ακόμη και νομιμότητας. Επισήμανε, πάντως, ότι ο σεβασμός απέναντι σε μια ευαίσθητη ομάδα επιβάλλει μεν την εναρμόνιση των μεθόδων αστυνομικής επέμβασης προς την ιδιαιτερότητα των περιστάσεων, πλην όμως δεν αναιρεί την αρμοδιότητα αστυνόμησης και καταστολής του εγκλήματος, καθώς καμμία φυλετική καταγωγή και κανένα διαφοροποιητικό κοινωνικό χαρακτηριστικό δεν προσφέρει ασυλία ή εξαίρεση από την τήρηση του νόμου (υπόθεση 16718/2008).

Διακινδύνευση της κοινωνικής συνοχής στο Δήμο Μεσσήνης

Σύμφωνα με δημοσιεύματα του τοπικού τύπου, πολλοί κάτοικοι του Δήμου Μεσσήνης εμφανίζονται αγανακτισμένοι από τη φερόμενη ως συστηματική παραβατική συμπεριφορά προσώπων τσιγγανικής καταγωγής, συνεπεία της οποίας η όλη περιοχή υποβαθμίζεται και οι συνθήκες διαβίωσης σε αυτήν επιδεινώνονται συνεχώς. Κατά την πληροφόρηση του Συνηγόρου του Πολίτη, οι κάτοικοι της Μεσσήνης έχουν κινητοποιηθεί απευθυνόμενοι στις τοπικές αρχές, προτίθενται να κλιμακώσουν τις (εντός των πλαισίων του νόμου) δράσεις τους (μεταξύ των οποίων φέρεται να συγκαταλέγεται και η επαφή τους με τον ΣτΠ) και απαιτούν την επιβολή της τάξης και την πάταξη της ατιμωρησίας της παραβατικότητας στην περιοχή.

Ο ΣτΠ βρίσκεται σε επικοινωνία με τον Δήμαρχο Μεσσήνης και τον Διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος Μεσσήνης, προκειμένου να ενημερωθεί σχετικά με την εν λόγω υπόθεση και τις τυχόν εξελίξεις της, προκειμένου να σχηματίσει πλήρη εικόνα ως προς τη σκοπιμότητα ενδεχόμενης αυτεπάγγελτης παρέμβασής του.

Προβλήματα ομαλής γεινιάσης από την εγκατάσταση τσιγγάνων στην Νέα Αρτάκη Εύβοιας

Αντίστοιχα προβλήματα φαίνεται να υπάρχουν και στην περιοχή Νέα Αρτάκη Εύβοιας, όπως προκύπτει από προσφάτως κατατεθειμένη αναφορά που υποβλήθηκε από κατοίκους της περιοχής, με την οποία διαμαρτύρονται για τα προβλήματα που δημιουργεί η παράνομη εγκατάσταση τσιγγάνων, υπό άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Ωστόσο, από τα επισυναπτόμενα στην αναφορά έγγραφα διαφαίνεται η πρόθεση των εμπλεκόμενων δημοτικών αρχών να «απομακρύνουν» και όχι να επιλύσουν το πρόβλημα, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην κείμενη νομοθεσία, γεγονός το οποίο πρόκειται να διερευνηθεί επίσης από τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 20485/2008).

Ιδιαίτερως οξυμένη η παγίως κρίσιμη κατάσταση στον Ασπρόπυργο

Με το από 18.2.2008 έγγραφο της Αρχής προς τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής, τον Δήμαρχο Ασπρόπυργου και το Υπουργείο Εσωτερικών, ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε συνοδικά τα μακροχρόνια προβλήματα της περιοχής οφειλόμενα στην αυθαίρετη εγκατάσταση τσιγγάνων και τη συστηματική παράλειψη των αρμόδιων αρχών να λάβουν πρόσφορα μέτρα. Στην οικεία παρέμβαση ο ΣτΠ περιέλαβε συγκεκριμένες κατευθύνσεις σχετικά με τις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί η Διοίκηση προκειμένου, σταδιακά τουλάχιστον, να επέλθει κάποια αλλαγή στην αφόρητη ομολογουμένως κατάσταση που επικρατεί στην εν λόγω περιοχή. Μέχρι στιγμής ωστόσο, οι αποδέκτες του εγγράφου δεν έχουν ανταποκριθεί εγγράφως στον ΣτΠ, ενώ παράλληλα δεν έχει

σημειωθεί καμία έμπρακτη εξέλιξη, γεγονός που διαιωνίζει τα ήδη υφιστάμενα προβλήματα και οξύνει περαιτέρω τις σχέσεις μεταξύ των διαβιούντων τσιγγάνων και των κατοίκων της περιοχής. Είναι γεγονός ότι οι συνθήκες διαβίωσης των τσιγγάνων στον Ασπρόπυργο και οι δραστηριότητες βιοπορισμού τους επηρεάζουν την ευρύτερη περιοχή, στην οποία έχουν εγκατασταθεί. Οι δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία των ιδίων των τσιγγάνων, αλλά και στη δημόσια υγεία και την ποιότητα ζωής του λοιπού πληθυσμού (υποθέσεις 10960/2008, 10962/2008, 10964/2008, 10966/2008, 10967/2008, 10971/2008, 11002/2008, 11004/2008, 11006/2008), είναι προφανείς. Επιπλέον, η ανοχή από τις δημόσιες αρχές δραστηριοτήτων βιοπορισμού των τσιγγάνων, όπως η καύση ελαστικών και απορριμμάτων και η επεξεργασία μετάλλων στους καταυλισμούς, επιβαρύνει περαιτέρω την ευρύτερη περιοχή (υποθέσεις 10961/2008, 10963/2008, 11003/2008). Συχνά δε περιστατικά κλοπών από επιχειρήσεις και ιδιοκτησίες επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή και αποδίδονται σε μέλη της κοινότητας των τσιγγάνων, δεν διερευνώνται επαρκώς από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές (υποθέσεις 10968/2008, 13896/2007). Το γεγονός αυτό, μολοντί μεμονωμένο, τροφοδοτεί την εντύπωση περί γενικευμένης εγκληματικότητας των κοινοτήτων τσιγγάνων, η οποία ενισχύεται από την ανέλεγκτη χρήση και διακίνηση ναρκωτικών στους καταυλισμούς (υπόθεση 10969/2008). Στην εικόνα αυτή έχουν προσφάτως προστεθεί ανησυχητικές καταγγελίες της εταιρείας «Αττική Οδός ΑΕ» προς τον ΣτΠ, σχετικά με διαρκώς αυξανόμενα περιστατικά κλοπών/καταστροφών παροχικών καλωδίων κατά μήκος της Αττικής οδού και της γραμμής του Προαστιακού σιδηροδρόμου, καθώς και δολιοφθορές στους σταθμούς ηλεκτροδότησης της Αττικής Οδού, οι οποίες αποδίδονται σε μέλη της κοινότητας των τσιγγάνων της περιοχής και θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή των ιδίων των ατόμων που επιχειρούν τις πράξεις αυτές, αλλά και όλων των χρηστών των προαναφερόμενων υπηρεσιών

και δικτύων συγκοινωνιών. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η πρόκληση εντάσεων και οι οργανωμένες αντιδράσεις αγανάκτησης των πε-

ριοίκων (υποθέσεις 16048/2006, 15891/2007, 17489/2007, 18454/2007 και 18892/2007).

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΕ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ, ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

Το θέμα της μετεγκατάστασης των τσιγγάνων της περιοχής Βοτανικού

Σε συνέχεια αλληλεπλήθων παρεμβάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη προς τους εμπλεκόμενους φορείς για το χρονίζον ζήτημα της μετεγκατάστασης των τσιγγάνων της περιοχής του Βοτανικού, ο ΣτΠ έλαβε απάντηση της Γενικής Διεύθυνσης της Περιφέρειας Αττικής, στην οποία κοινοποιείται στη Αρχή το από 05.03.2008 πρακτικό συνεδρίασης της Επιτροπής του άρθρου 2 παράγρ. 1 της ΚΥΑ 23641/2003 σχετικά με το θέμα αυτό. Σύμφωνα με την ανωτέρω απόφαση, η Επιτροπή υποχρεώνει τον Δήμο Αθηναίων, εντός των διοικητικών ορίων του οποίου βρίσκεται ο εν λόγω καταυλισμός και ο οποίος δεν έχει μέχρι σήμερα υποδείξει κατάλληλο χώρο για τη μετεγκατάσταση, «να συντάξει μελέτη, η οποία αφού λάβει υπόψη της τις προδιαγραφές της σχετικής υπουργικής απόφασης καθώς και τις λοιπές υγειονομικές παραμέτρους, θα υποδείξει κατάλληλους χώρους προς τη επιτροπή για την μετεγκατάσταση των Ρομά» (υποθέσεις 13986/2006 και 12036/2007). Παρ' όλα αυτά, η μέχρι σήμερα αρνητική ή αδρανής στάση των εμπλεκόμενων φορέων δεν προοιωνίζεται σύντομη ή θετική έκβαση του όλου θέματος.

Μετεγκατάσταση τσιγγάνων στην περιοχή Αιτωλικού

Στην περιοχή Αιτωλικού Αιτωλοακαρνανίας βρίσκονται εγκατεστημένοι σε δύο καταυλισμούς (στην είσοδο της πόλης και στην περιοχή του σταδίου) τσιγγάνοι οι οποίοι διαβίου υπό άθλιες συνθήκες, γεγονός που πέραν των σοβαρών ζητημάτων αξιοπρεπούς διαβίωσης των ιδίων των δημιουργεί σοβαρά προβλήματα ρύπανσης και σχέσεων καλής γειτνίασης μεταξύ των τσιγγάνων και των λοιπών περιοίκων. Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ενημερωθεί για το επιχειρησιακό σχέδιο δράσης του Δήμου για την αντιμετώπιση του προβλήματος και την

κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων, το οποίο περιλαμβάνει δύο φάσεις υλοποίησης και συγκεκριμένα, την αγορά οικοπέδου για μετεγκατάσταση των σκηνιτών και την κατασκευή των απαραίτητων υποδομών και την άμεση βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των μονίμως εγκατεστημένων τσιγγάνων της περιοχής. Πάντως, η Αρχή δεν έχει λάβει καμία πρόσφατη ενημέρωση για το στάδιο υλοποίησης του προαναφερόμενου σχεδίου δράσης (υποθέσεις 12807/2006, 9901/2006).

Εξελίξεις σε καταυλισμούς στις περιοχές Κρανίδι και Ερμιόνη

Στις περιοχές Κρανίδι και Ερμιόνη φαίνεται να τίθεται εκ νέου το ζήτημα των συνθηκών διαβίωσης των τσιγγάνων της περιοχής. Σε παλαιότερη παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη προς τον Δήμαρχο Ερμιόνης σχετικά με την παράνομη εγκατάσταση των τσιγγάνων και τις απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης των μελών της κοινότητας, ο Δήμαρχος Ερμιόνης είχε αρνηθεί οποιαδήποτε παρέμβαση για επίλυση του προβλήματος. Πρόσφατα προστέθηκε νέα αναφορά, με την οποία καταγγέλλονται τα προβλήματα εγκατάστασης, διαβίωσης και εκπαίδευσης των τσιγγάνων που είναι εγκατεστημένοι στην περιοχή Πόρτο Χέλι, εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Κρανιδίου. Ο ΣτΠ θα συνεχίσει τις προσπάθειες, προκειμένου και στην περιοχή αυτή να δράσει η τοπική αυτοδιοίκηση για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και την εξάλειψη του αποκλεισμού του πληθυσμού των τσιγγάνων της Αργολίδος (υποθέσεις 20489/2008, 13625/2005).

Ενδείξεις κινητικότητας για τη μετεγκατάσταση των τσιγγάνων της Καλαμάτας

Σε εξέλιξη επίσης, βρίσκεται η διαδικασία μετεγκατάστασης των τσιγγάνων της ευρύτερης περιοχής της Καλαμάτας σε ειδικά διαμορφω-

μένο χώρο στην περιοχή Μπιρπίτα (υποθέσεις 19755/2005, 12425/2006).

Αρνητική εξέλιξη για τη μετεγκατάσταση των τσιγγάνων Αγρινίου

Στην περιοχή Βοϊδολίβαδο Αγρινίου έχει σημειωθεί αρνητική τροπή στην υπόθεση απαλλοτρίωσης οικοπέδου στο οποίο έχουν εγκατασταθεί παράνομα τσιγγάνοι. Ο Δήμος Αγρινίου σε σχετικό έγγραφό του ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη ότι δεν θα προβεί στην απαλλοτρίωση με ιδίους πόρους, καθόσον η Δ/ση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Εσωτερικών δεν ενέκρινε το αίτημα της δημοτικής αρχής για σχετική χρηματοδότηση. Ο ΣτΠ προτίθεται να προβεί εκ νέου στις απαιτούμενες ενέργειες, προκειμένου να επανεκτιμηθούν τα δεδομένα και να αναζητηθεί άμεσα λύση, εμμένοντας παράλληλα στην αποστολή από την πλευρά της δημοτικής αρχής στοιχείων σχετικά με τον πληθυσμό των τσιγγάνων, το καθεστώς διαμονής τους, θέματα που αφορούν την ιατρική τους φροντίδα και, ειδικότερα, τη λειτουργία ιατροκοινωνικού κέντρου, την εκπαίδευση και γενικότερα τη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για τη διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης στην περιοχή (υποθέσεις 8410/2006, 1970/2007).

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΒΙΑΙΗ ΕΚΔΙΩΞΗ-ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΣΤΕΓΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

Καταγγέλιες βίαιων αποβολών στην Κω

Στον Συνήγορο του Πολίτη καταγγέλλθηκε η παράνομη κατεδάφιση παραπηγμάτων τσιγγάνων σε καταυλισμό ευρισκόμενο στην είσοδο της πόλης της Κω, χωρίς προηγουμένως να έχει υποδειχθεί άλλος χώρος κατάλληλος για τη μετεγκατάστασή τους. Παράλληλα, καταγγέλλθηκε η άρνηση της Δημοτικής Αρχής της Κω να προσφέρει έστω και στοιχειώδη βοήθεια για την αντιμετώπιση των άμεσων βιοποριστικών αναγκών των τσιγγάνων, που περιήλθαν αιφνίδια στη δεινή αυτή θέση. Ο ΣτΠ στη σχετική παρέμβασή του επισήμανε:

- Την ανάγκη εξεύρεσης, το ταχύτερο δυνατόν, διαθέσιμων εκτάσεων για την εγκατάστασή

Ενδείξεις θετικών εξελίξεων στην περιοχή της Ξάνθης

Στην περιοχή Δροσερό Ξάνθης εκκρεμεί η ένταξη του οικισμού στο σχέδιο πόλης που ενδεχομένως να οδηγήσει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, στη δημιουργία αποτελεσματικών υποδομών, στη διευθέτηση ζητημάτων ιδιοκτησίας και κατασκευής οικιών, λειτουργίας σχολείων και παιδικών σταθμών καθώς και ιατροκοινωνικού κέντρου. Επίσης, θετική εξέλιξη έχει επέλθει στο ζήτημα της σύνδεσης του οικισμού με αστική συγκοινωνία, σε συνέχεια σχετικής παρέμβασης του Συνηγόρου του Πολίτη, η οποία προκάλεσε τη θετική ανταπόκριση της Νομαρχίας Ξάνθης. Η σύνδεση αυτή αναμένεται να διευκολύνει δραστικά τη μεταφορά τσιγγάνων μαθητών που φοιτούν σε σχολεία στην ευρύτερη περιοχή (υποθέσεις 16576/2008, 4639/2007).

Σε στασιμότητα οι εξελίξεις στην Αλεξανδρούπολη

Στην περιοχή Άβαντος Αλεξανδρούπολης, δεν έχει επέλθει σημαντική αλλαγή στις συνθήκες διαβίωσης, στο καθεστώς ιδιοκτησίας ιδιωτικής γης/κατοικιών και λειτουργίας σχολείων, παιδικών σταθμών και ιατροκοινωνικού κέντρου, καθόσον συνεχίζεται αλλιά δεν έχει ολοκληρωθεί η ένταξη του οικισμού στο σχέδιο πόλης (υπόθεση 6174/2007).

τους, απευθυνόμενος σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και επιδιώκοντας τη μεταξύ τους συνεργασία (Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου, αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ κ.λπ.).

- Την ανάγκη εντατικής και συντονισμένης συνεργασίας των αρμοδίων υπηρεσιών (Δήμος, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου) για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση άμεσων μέτρων για την εγκατάσταση προσωρινών υποδομών υγιεινής, την παροχή βασικών υπηρεσιών υγείας, μέχρι να πραγματοποιηθεί η οριστική μετεγκατάσταση του πληθυσμού του καταυλισμού. Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο πληθυσμός αυτός έχει διασπαρεί σε διάφορα σημεία εντός

των διοικητικών ορίων του Δήμου Κω και άλλων όμορων δήμων.

- Την υποχρέωση των τσιγγάνων της περιοχής να περιορίσουν οχληρές δραστηριότητες που διαταράσσουν την κοινωνική ειρήνη.
- Την ανάγκη να ληφθούν σοβαρά υπ' όψιν κατά τον προσδιορισμό των κριτηρίων καταλληλότητας του χώρου μετεγκατάστασης τα χαρακτηριστικά του είδους της βιοποριστικής δραστηριότητας των μελών της συγκεκριμένης ομάδας τσιγγάνων.

Στο πλαίσιο αυτό, η όποια λύση προκρίθει θα διαθέτει σοβαρές πιθανότητες βιωσιμότητας, κινητοποιώντας το αίσθημα υπευθυνότητας και συμμετοχής των ιδίων των τσιγγάνων στις αποφάσεις που τους αφορούν άμεσα. Έκτοτε, μοιλονότι είχε αναγγελθεί από τον Γ.Γ. Περιφέρειας σχέδιο δράσης για την μετεγκατάσταση των τσιγγάνων προκειμένου «να δοθεί οριστική λύση στο ζήτημα της στέγασης των τσιγγάνων της Κω» δεν έχει υπάρξει καμία πρόοδος. Αντιθέτως, ο ΣτΠ διαπιστώνει όχι μόνον την έλλειψη προόδου στο ζήτημα αυτό, αλλά και τις συνεχιζόμενες παρενοχλήσεις και απειλές που δέχονται τα μέλη της κοινότητας των τσιγγάνων, προκειμένου να απομακρυνθούν από την περιοχή, μοιλονότι η πλησιονότητα αυτών είναι δημότες Κω. Ο ΣτΠ συνεχίζει τις προσπάθειες του να βρεθεί αποδεκτή, δίκαιη και σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία λύση του προβλήματος [υπόθεση 1464/2008].

Προστασία αστέγων τσιγγάνων εξ αιτίας πυρκαγιάς

Στον Συνήγορο του Πολίτη προσέφυγε μη κυβερνητική οργάνωση, ως νόμιμος εκπρόσωπος πυρόπληκτης οικογένειας του καταυλισμού τσιγγάνων που βρίσκεται στην τοποθεσία Κρασιά του Δήμου Αργοστολίου Κεφαλληνίας. Η αναφορά εστίαζε σε ζητήματα νομιμότητας των πράξεων των εμπλεκόμενων δημοσίων υπηρεσιών που αφορούν την προσωρινή παροχή στέγης και την παροχή υπηρεσιών στην εν λόγω οικογένεια κατά την προσωρινή εγκατάστασή της στην παραχωρηθείσα από τις αρμόδιες υπηρεσίες οικία. Από τη διενέργεια της έρευνας προέκυψαν διάφορα επί μέρους

ζητήματα χρήζοντα περαιτέρω διερεύνησης και συγκεκριμένα:

- Η ανάγκη παροχής άμεσης βοήθειας στην πυρόπληκτη οικογένεια και συγκεκριμένα, η υδροδότηση και ηλεκτροδότηση της κατοικίας της.
- Ο έλεγχος τήρησης των δεσμεύσεων που είχαν αναλάβει οι εμπλεκόμενες δημόσιες υπηρεσίες για την άμεση παροχή των υπηρεσιών αυτών (Δήμος Αργοστολίου, Νομαρχία Κεφαλληνίας, ΚΕΔ, Κτηματική Υπηρεσία Κεφαλληνίας, ΔΕΗ Αργοστολίου, Δ/νση Πολεοδομίας της ΝΑ Κεφαλληνίας-Ιθάκης, κτλ.)
- Οι εν γένει συνθήκες διαβίωσης, υγείας και υγιεινής των κατοίκων του καταυλισμού.
- Η λειτουργία των σφαγείων στην ίδια περιοχή και τα ζητήματα νομιμότητας και διασφάλισης των όρων υγιεινής.

Ός προς τα ζητήματα αυτά, ο ΣτΠ απεύθυνε σχετικό έγγραφο προς όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες. Από απάντηση που έλαβε από τη Δ/νση Κοινωνικής Πρόνοιας, έγιναν προς τις αρμόδιες υπηρεσίες οι απαραίτητες συστάσεις και παράλληλα, προέκυψε επιπλέον ζήτημα παροχής άμεσης προστασίας σε δύο νεαρούς, άπορους τσιγγάνους του καταυλισμού Κρασιά που αντιμετωπίζουν σοβαρές αναπηρίες, καθόσον η επί μακρόν διεξαχθείσα προσπάθεια να μεταφερθούν τα άτομα αυτά σε ειδικό ίδρυμα προστασίας δεν έχει μέχρι σήμερα επιφέρει θετικό αποτέλεσμα. Ο ΣτΠ εξακολουθεί να ερευνά το ζήτημα των εν γένει συνθηκών διαβίωσης στον καταυλισμό Κρασιά, το θέμα της μετεγκατάστασης, καθώς και τη διευθέτηση του προβλήματος που αντιμετωπίζουν οι δύο νεαροί τσιγγάνοι, το οποίο ανέκυψε παρεμπιπτότως. Ός προς το αρχικώς τεθέν πρόβλημα της πυρόπληκτης οικογένειας, το ζήτημα φαίνεται να οδεύει προς ικανοποιητική λύση, καθόσον στην οικογένεια έχει ήδη εγκριθεί η χορήγηση στεγαστικού δάνειου από τη Δ/νση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Εσωτερικών. Παράλληλα, η οικογένεια αναζητεί κατάλληλη κατοικία για αγορά διαμένοντας προσωρινά στην ανασκευασμένη από το Δήμο Αργοστολίου οικία του καταυλισμού, η οποία καταστράφηκε από την πυρκαγιά [υπόθεση 5730/2008].

ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑ**ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Κατά το 2008 συνεχίστηκε η εντατική συνεργασία και ανταλλαγή τεχνογνωσίας του ΣτΠ με άλλους φορείς, εντός και εκτός της Ελλάδας, που δραστηριοποιούνται σε θέματα εφαρμογής και προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Παράλληλα, αξιοποιώντας τη γνώση

και την εμπειρία του, ο ΣτΠ συμμετείχε σε σειρά επιμορφωτικών σεμιναρίων που στόχο είχαν την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση σε θέματα καταπολέμησης των διακρίσεων στον χώρο της εργασίας.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΘΝΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΔΙΚΤΥΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Το 2008 αποτελεί το τέταρτο έτος ενεργού συμμετοχής του ΣτΠ στο ευρωπαϊκό Δίκτυο Equinet, ένα δίκτυο οριζόντιας σύνδεσης και συντονισμού των επίσημων φορέων για την υλοποίηση των κοινοτικών Οδηγιών κατά των διακρίσεων στις χώρες της ΕΕ και στις υπό ένταξη χώρες. Ειδικότερα, η Αρχή διαθέτει ενισχυμένο ρόλο στη δεύτερη τράπεζα του Δικτύου, η οποία ασχολείται με την ανταλλαγή πληροφοριών για τα μέσα και τις στρατηγικές δράσεις που χρησιμοποιούν οι φορείς εφαρμογής των Οδηγιών για την αποτελεσματικότερη και συνολικότερη άσκηση των αρμοδιοτήτων τους πέραν των ατομικών υποθέσεων. Η αρχή ανέλαβε ενεργό ρόλο στο Δίκτυο, με στόχο την εξεύρεση δυναμικότερων τρόπων παρέμβασης στο πλαίσιο επίλυσης ατομικών περιπτώσεων που αφορούν καταγγελίες για παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και στοχεύουν στην αποτελεσματικότερη κάλυψη τυχόν νομοθετικών κενών. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η διαρκής ανταλλαγή δεδομένων σχετικά με υποθέσεις και καλές πρακτικές χειρισμού τους μέσω ηλεκτρονικά διακινούμενων ερωτηματολογίων και τακτικών συναντήσεων.

Επιπλέον, ο Συνήγορος του Πολίτη συμμετέχει στην Εθνική Ομάδα Εργασίας του προγράμματος «Για τη διαφορετικότητα/κατά των διακρίσεων», η οποία συστάθηκε το 2005 και αποτελεί πρωτοβουλία της Γενικής Διεύθυνσης Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ίσων Ευκαιριών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στον συντονισμό των δράσεων των εθνικών φορέων, στους οποίους έχει ανατεθεί η εποπτεία και η προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Στο πλαίσιο

του προγράμματος αυτού, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην ενθάρρυνση οργανώσεων που εκπροσωπούν ευπαθείς ομάδες που υφίστανται διακρίσεις να δραστηριοποιηθούν ενεργώς στο πεδίο της ενημέρωσης για τις εξελίξεις που έχουν επέλθει στο νομοθετικό πλαίσιο κατά των διακρίσεων και της ανάδειξης καλών πρακτικών εφαρμογής.

Κατά το 2008 ο Συνήγορος του Πολίτη συμμετείχε και:

- Στην ετήσια σύνοδο του δικτύου Equinet για τις διακρίσεις, η οποία διοργανώθηκε τον Οκτώβριο στις Βρυξέλλες.
- Στην ετήσια συνάντηση της ομάδας εργασίας του Equinet, συγκεκριμένα του Working Group 2 «Strategic Enforcement» στις Βρυξέλλες με θέμα τον σχεδιασμό των τελικών δράσεων του έτους 2008 και την εκπόνηση μελέτης για την εξωδικαστική επίλυση διαφορών που αφορούν διακρίσεις εντός του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας.
- Σε εκπαιδευτικό σεμινάριο του Equinet στη Ρώμη με θέμα «How do we understand Multiple Discrimination and how can we work to tackle it».
- Σε εκπαιδευτικό σεμινάριο του Equinet στη Σόφια με θέμα: «Solving equal treatment cases - a comparative law approach».
- Σε συνέδριο στο πλαίσιο του προγράμματος «EQUAL» με θέμα «Η διαφορετικότητα στην Εργασία και την Κοινωνία-Επενδύοντας στο Μέλλον», με εισήγηση σχετική με τον ρόλο του ΣτΠ ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης.
- Σε διεθνή έρευνα του Δανού ΣτΠ για τις διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η τριετής εφαρμογή του νέου πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης επιτρέπει την εξαγωγή παρατηρήσεων και προτάσεων που έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση θεσμικών προκλήσεων, καθώς και την αποσαφήνιση διατάξεων του κανονιστικού πλαισίου.

Το ενδεχόμενο περιορισμού της εξαίρεσης της ιθαγένειας υπηκόων τρίτων χωρών

Με βάση την εμπειρία αυτή κρίνεται αναγκαία η υπαγωγή στο πεδίο προστασίας της Οδηγίας, όπως αυτή ενσωματώθηκε με τον Ν. 3304/2005, και των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν μακροχρόνια στην Ελλάδα. Αξίζει εν προκειμένω να επισημανθεί ότι η εξαίρεση της ιθαγένειας, όπως εισάγεται με τη διάταξη του άρθρου 4 παράγρ. 2 του Ν. 3304/2005, καθιστά θεμιτή κατ' αρχήν τη διάκριση λόγω ιθαγένειας, επιφυλάσσοντας παράλληλα στα εθνικά κράτη την ευχέρεια να διαμορφώνουν αυτοβούλως το καθεστώς νόμιμης εισόδου και παραμονής των αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών. Η κοινοτική Οδηγία 2003/109/ΕΚ της 25ης Νοεμβρίου 2003 για τους επί μακρόν διαμένοντες αλλοδαπούς, όπως ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το ΠΔ.150/2006, επιφυλάσσει αυξημένη προστασία σε αυτή την κατηγορία αλλοδαπών υπηκόων. Ειδικότερα, στο άρθρο 12 παράγρ. 1 του ΠΔ. προβλέπεται ότι ο επί μακρόν διαμένων απολαύει ίσης μεταχείρισης με τους αλλοδαπούς σε συγκεκριμένα πεδία που αφορούν κατ' αρχήν:

- Την πρόσβαση στη μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα, με εξαίρεση την άσκηση δημοσίας εξουσίας.
- Την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση περιλαμβανομένων και των υποτροφιών σπουδών.
- Την αναγνώριση επαγγελματικών διπλωμάτων, πιστοποιητικών και λοιπών τίτλων.
- Την κοινωνική ασφάλεια και τα βασικά πλεονεκτήματα της κοινωνικής αρωγής και προστασίας.
- Τις φορολογικές διευκολύνσεις.

- Την πρόσβαση και παροχή αγαθών και υπηρεσιών που βρίσκονται στη διάθεση του κοινού, συμπεριλαμβανομένης και της πρόσβασης σε διαδικασίες για την απόκτηση στέγης.

- Την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι υπό την επιφύλαξη των διατάξεων περί δημόσιας τάξης και ασφάλειας.

Οι ειδικοί περιορισμοί που τίθενται στο ως άνω άρθρο αφορούν:

- Την πρόσβαση στη μισθωτή και μη μισθωτή εργασία που επιφυλάσσεται από την κείμενη νομοθεσία αποκλειστικά σε έλληνες πολίτες ή πολίτες της ΕΕ ή του ΕΟΧ.
- Την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση υπό την προϋπόθεση πιστοποίησης της απαιτούμενης γλωσσικής επάρκειας.
- Την είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της κείμενης νομοθεσίας.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι στους επί μακρόν διαμένοντες αλλοδαπούς υπηκόους παρέχεται εκ του νόμου και σε συνέχεια σχετικής κοινοτικής οδηγίας αυξημένη προστασία και δικαιώματα σε πεδία που σε μεγάλο βαθμό καλύπτονται από το πεδίο των Οδηγιών 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000. Οι προβλέψεις αυτές καθίστανται ωστόσο εν τοις πράγμασι ανενεργές, στον βαθμό που η διοίκηση εμφανίζεται απρόθυμη να τις υιοθετήσει, με το επιχείρημα ότι στην κείμενη νομοθεσία προβλέπεται διαφορετική ρύθμιση. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση του ΙΚΥ που δεν έχει ακόμη τροποποιήσει τον κανονισμό χορήγησης υποτροφιών προκειμένου να παρέχεται δικαίωμα και στους επί μακρόν διαμένοντες αλλοδαπούς υπηκόους να λαμβάνουν υποτροφίες, όπως προβλέπεται στο ΠΔ.150/200. Ο ΣτΠ έχει ζητήσει την επέκταση των δικαιωμάτων που προβλέπονται για τους επί μακρόν διαμένοντες και για τους μακροχρόνια διαμένοντες αλλοδαπούς, κατόχους αδειών παραμονής αβριστικής διάρκειας, θεωρεί δε ότι η υπαγωγή της κατηγορίας των αλλοδαπών αυτών στο πεδίο

εφαρμογής των διατάξεων του Ν. 3304/2005, τουλάχιστον στα πεδία που επικαλύπτεται η παρεχόμενη προστασία από το ΠΔ.150/2006. Το γεγονός αυτό αναμένεται να ενδυναμώσει καθοριστικά το καθεστώς προστασίας των δικαιωμάτων τους και να διασφαλίσει με αποτελεσματικό τρόπο την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Νομολογιακή εξέλιξη προς την κατεύθυνση διεύρυνσης της έννοιας των διακρίσεων και των φορέων του δικαιώματος

Εν προκειμένω αξίζει ιδιαίτερα να μνημονευθεί η διεύρυνση της έννοιας των διακρίσεων και των φορέων του δικαιώματος ίσης μεταχείρισης στο πλαίσιο προστασίας της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, σε συνέχεια της απόφασης του ΔΕΚ 303/06 της 8ης Ιουλίου 2008, με την οποία κρίθηκε ότι υπάλληλος η οποία έχει υποστεί διάκριση στην εργασία της λόγω των ειδικών αναγκών του τέκνου της, υπάγεται στο πεδίο προστασίας της Οδηγίας, ακόμη και εάν οι λόγοι διάκρισης δεν συντρέχουν στο πρόσωπό της. Ειδικότερα, σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης διαπιστώθηκε ότι: «*από τις διατάξεις της οδηγίας δεν προκύπτει ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης, την οποία σκοπεύει να διασφαλίσει, περιορίζεται μόνο στα πρόσωπα που έχουν καθ' εαυτά ειδικές ανάγκες υπό την έννοια της οδηγίας αυτής. Αντιθέτως, όσον αφορά την εργασία και την απασχόληση, η οδηγία σκοπεύει να καταπολεμήσει όλες τις μορφές διακρίσεων λόγω ειδικών αναγκών. Συγκεκριμένα, η αρχή της ίσης μεταχείρισης που θεσπίζει η εν λόγω οδηγία στον τομέα αυτό δεν έχει εφαρμογή σε μια συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων, αλλά εφαρμόζεται σε σχέση με τους λόγους του άρθρου 1. Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από τη διατύπωση του άρθρου 13 ΕΚ, που αποτελεί τη νομική βάση της οδηγίας 2000/78 και απονέμει στην Κοινότητα την αρμοδιότητα να λαμβάνει τα μέτρα που είναι αναγκαία για την καταπολέμηση κάθε διάκρισης λόγω, μεταξύ άλλων, ειδικών αναγκών*». Επιπρόσθετα κρίθηκε ότι: «*...οι σκοποί καθώς και η πρακτική αποτελεσματικότητα της Οδηγίας 2000/78, υπο-*

νομεύονται αν ένας υπάλληλος που βρίσκεται σε κατάσταση όπως αυτή της προσφεύγουσας της κύριας δίκης δεν μπορεί να στηριχθεί στην απαγόρευση της άμεσης διάκρισης του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής όταν αποδεικνύεται ότι τον αντιμετωπίζουν κατά λιγότερο ευνοϊκό τρόπο απ' ό,τι αντιμετωπίζουν, αντιμετώπισαν ή θα αντιμετώπιζαν άλλον υπάλληλο, λόγω των ειδικών αναγκών του τέκνου του, και μάλιστα όταν ο υπάλληλος αυτός δεν είναι άτομο με ειδικές ανάγκες». Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι εφόσον στοιχειοθετείται διάκριση στην απασχόληση ή την εργασία λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, έχει εφαρμογή το ειδικό πλαίσιο προστασίας των Οδηγιών 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουλίου 2000 και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, ακόμη και εάν οι λόγοι διάκρισης που διαπιστώνονται δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του ιδίου του εργαζόμενου, αλλά αφορούν τους οικείους του.

Το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής του Ν. 3304/2005

Τέλος είναι αναγκαίο να υπογραμμισθεί ο περιορισμένος χαρακτήρας της ρυθμιστικής εμβέλειας των διατάξεων του Ν. 3304/2005 σε σχέση με την ένταση και έκταση του φαινομένου των διακρίσεων για τους εκεί αναφερομένους λόγους, στο πεδίο του δημοσίου και του ευρύτερου δημοσίου τομέα, όπου εξαντλείται η ελεγκτική αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη. Πιο συγκεκριμένα, όπως επισημάνθηκε παραπάνω, ο μεγαλύτερος αριθμός περιπτώσεων αθέμιτης διάκρισης που περιέρχονται σε γνώση της Αρχής, κατόπιν αναφοράς ή αυτεπαγγέλτως, εκφεύγουν του περιορισμένου πεδίου εφαρμογής του Ν. 3304/2005, είτε επειδή αφορούν κλαδικούς τομείς της δράσης της δημόσιας διοίκησης άλλους από την απασχόληση και τους συναρτώμενους με αυτήν τομείς της κοινωνικής προστασίας, την εκπαίδευση και κατάρτιση, είτε επειδή ανάγονται στη κυριαρχική και όχι στη παροχική διοίκηση.

Η κανονιστική συνάφεια των γενικών διατάξεων του εν λόγω νόμου (αλλά και των οικείων διατάξεων των σχετικών Οδηγιών που ο νόμος αυτός μεταφέρει στην ελληνική έννομη τάξη) με άλλους θεμελιώδεις κανόνες του εθνικού δικαίου, ιδίως δε με την αρχή της ισότητας που εξαγγέλλει το άρθρο 4 του Συντάγματος, επιτρέπει κατ' αρχήν την αξιοποίησή τους για την εξειδίκευση και προώθηση της ίσης μεταχείρισης και σε άλλα πεδία πέραν των περιοριστικά αναφερομένων στο συγκεκριμένο νομοθέτημα. Η ευχέρεια δε αυτή αφορά κατ' εξοχήν την αναλογική εφαρμογή των εννοιών της άμεσης και έμμεσης διάκρισης. Ο αναλογικός χαρακτήρας της εφαρμογής ωστόσο αποτρέπει την επέκταση της χρήσης του νέου κανόνα κατανομής του βάρους της απόδειξης χωρίς

σχετική ρητή νομοθετική ρύθμιση. Το έλλειμμα ρυθμιστικού εύρους του Ν. 3304/2005 σε συνδυασμό με τη διαπίστωση ότι πολλές μορφές διάκρισης για τους εκεί αναφερομένους λόγους διαθέτουν στη χώρα μας δομικό χαρακτήρα, ώστε η αποτελεσματική αντιμετώπισή τους να απαιτεί τη συνδυαστική παρέμβαση σε περισσότερους τομείς και κλάδους της διοικητικής δράσης, που εκφεύγουν των διατάξεων του νόμου αυτού, αναδεικνύουν πλέον ως αναγκαία τη δραστηκή νομοθετική επέκταση του πεδίου εφαρμογής του πέραν της απασχόλησης, της στενά νοούμενης κοινωνικής προσασίας, της εκπαίδευσης/κατάρτισης και των υπηρεσιών. Τη δυνατότητα άλλωστε αυτή ρητά μερίμνησε να παράσχει ο κοινοτικός νομοθέτης στα εθνικά νομοθετικά όργανα.

Ισότητα των φύλων

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τον Μάιο του 2008 συστάθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη ένας νέος Κύκλος δραστηριότητας, ο Κύκλος Ισότητας των Φύλων, ο οποίος είναι επιφορτισμένος να παρακολουθεί αν και πώς εφαρμόζεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης. Έκτοτε, ο ΣτΠ χειρίζεται υποθέσεις με αντικείμενο τις διακρίσεις λόγω φύλου ή οικογενειακής κατάστασης, που εκδηλώνονται κατά την πρόσβαση στην απασχόληση, σε οποιαδήποτε σχέση εργασίας στον ιδιωτικό, δημόσιο ή ευρύτερο δημόσιο τομέα, στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατά την άσκηση ελευθέριου επαγγέλματος. Πρόκειται για ειδική αρμοδιότητα, η οποία ανατέθηκε στον ΣτΠ με τον Ν. 3488/2006, κατ' εφαρμογήν της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ. Η Οδηγία αυτή επιβάλλει σε κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ να ορίσει ανεξάρτητο φορέα που θα παρέχει συνδρομή στα θύματα των διακρίσεων, θα διεξάγει έρευ-

να για την εφαρμογή της αρχής ίσης μεταχείρισης και θα δημοσιεύει εκθέσεις οι οποίες θα περιλαμβάνουν και εισηγήσεις μέτρων για την εξάλειψη των διακρίσεων λόγω φύλου.

Στο πλαίσιο της ειδικής αυτής αρμοδιότητας, εξετάζονται αναφορές για παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών αφενός από το δημόσιο, όταν αυτό ενεργεί είτε ως εργοδότης είτε ως φορέας παροχών προς τον εργαζόμενο (όπως π.χ. οι παροχές μητρότητας) και αφετέρου από εργοδότη – φυσικό ή νομικό πρόσωπο – του ιδιωτικού τομέα. Δηλαδή, ελέγχονται κατ' εξαίρεση περιπτώσεις διακρίσεων λόγω φύλου που συνδέονται με την *υπηρεσιακή κατάσταση* του προσωπικού των δημόσιων υπηρεσιών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), καθώς και με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή. Επίσης, διερευνώνται και συμπεριφορές

ιδιωτών που συνιστούν άνιση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών σε εργασιακά θέματα. Εντοπίζονται επομένως ιδιαιτερότητες στην νέα αρμοδιότητα, καθώς αυτή εκτείνεται και σε περιοχές που κατ' αρχήν δεν υπάγονται στο πεδίο ελέγχου του ΣτΠ.

Το νέο διευρυμένο πεδίο δράσης του ΣτΠ αφορά κατ' εξοχήν κοινοτικές έννοιες (π.χ. άμεση και έμμεση διάκριση, σεξουαλική παρενόχληση, παρενόχληση λόγω φύλου) και προϋποθέτει τη γνώση και την εφαρμογή κανόνων δικαίου, οι οποίοι έχουν κυρίως διαμορφωθεί σταδιακά μέσα από μια δυναμική νομοθεσία της ΕΕ και μια πλούσια και διαρκώς εξελισσόμενη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ). Μέσα από τη νέα αυτή αρμοδιότητα ο ΣτΠ φιλοδοξεί να συμβάλει στην ενιαία και συστηματική ερμηνεία των κοινοτικών εννοιών και επιταγών στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, στην επεξεργασία κατάλληλων μεθοδολογικών εργαλείων και μεθόδων διαμεσολήθνης για την αποκατάσταση της ίσης μεταχείρισης, και εν τέλει στην εμπέδωση μιας κουλτούρας ισότητας στο εργασιακό περιβάλλον.

Παρά το γεγονός ότι η αρμοδιότητα αυτή του ανατέθηκε σχετικά πρόσφατα, ο ΣτΠ έχει αρχίσει να δέχεται σε τακτική βάση αναφορές οι οποίες εστιάζονται κυρίως στην άνιση μεταχείριση ανδρών και γυναικών ως προς τους όρους και τις συνθήκες εργασίας. Σε μικρότερο ποσοστό οι αναφορές άπτονται θεμάτων άνισης μεταχείρισης κατά την πρόσβαση στην απασχόληση ή κατά τη λύση της σχέσης εργασίας. Επίσης, πολλές αναφορές αφορούν προβλήματα σχετικά με την καταβολή των παροχών μητρότητας (επιδόματα κυοφορίας–λοχείας από το ΙΚΑ, συμπληρωματικές παροχές μητρότητας από τον ΟΑΕΔ και ειδική παροχή προστασίας της μητρότητας του άρθρου 142 του Ν. 3655/2008). Αυτές οι παροχές λειτουργούν ως υποκατάστατα του μισθού κατά το χρονικό διάστημα της αποχής από την εργασία επειδή έγινε χρήση της άδειας μητρότητας και εξ αντικείμενου αφορούν μόνο γυναίκες. Τέλος, το 1/3 περίπου του συνόλου των αναφορών υποβάλλεται από άνδρες. Οι αναφορές αυτές κυρίως στρέφονται κατά δη-

μόσιων υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου ή των ΟΤΑ, δευτερευόντως δε κατά ιδιωτών.

Οι υποθέσεις διαμεσολήθνης που παρουσιάζονται στη συνέχεια συνιστούν αντιπροσωπευτικό δείγμα των σχετικών υποθέσεων που χειρίστηκε ο ΣτΠ. Επιλέχθηκαν κατ' αρχάς γιατί:

- Παρέχουν σαφή εικόνα για τις δυσκολίες που ανακύπτουν κατά την απόπειρα να χαρακτηριστεί νομικά μια πράξη ή συμπεριφορά ως άμεση ή έμμεση διάκριση, θεμιτή εξαίρεση από την αρχή της ίσης μεταχείρισης ή θετικό μέτρο υπέρ συγκεκριμένης κατηγορίας προσώπων του ενός φύλου που υφίσταται ανισότητες στην πράξη.
- Αναδεικνύουν τα εμπόδια στα οποία συχνά προσκρούει η προσπάθεια να διαπαιδαγωγηθεί και να καθοδηγηθεί η διοίκηση για την έκδοση ατομικών και κανονιστικών διοικητικών πράξεων σύμφωνων με την αρχή της ισότητας των φύλων και με το περιεχόμενο του Ν. 3488/2006.
- Αναδύεται η δυσκολία του ΣτΠ να σταθμίσει αμερόληπτα και να διευθετεί συμφέροντα στον ιδιωτικό τομέα, γεγονός που προϋποθέτει ειδική εμπειρία και καλή γνώση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας.
- Προκύπτει η ανεπάρκεια των υφιστάμενων μέσων και εργαλείων εξώδικης διαμεσολήθνης για την εξεύρεση λύσης, όταν υφίσταται ατομική διαφορά σε εργασιακή σχέση ιδιωτικού δικαίου, ιδίως σε θέματα απόλυσης λόγω εγκυμοσύνης.

Σε κάθε περίπτωση, προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι αναμένεται αύξηση των σχετικών αναφορών στο άμεσο μέλλον όσο το νέο αντικείμενο δράσης του ΣτΠ γίνεται ευρύτερα γνωστό. Στην προοπτική αυτή αναμένεται να συμβάλουν:

- Η περαιτέρω στελέχωση του ΣτΠ με επιστήμονες εξειδικευμένους στο συγκεκριμένο αντικείμενο.
- Η προσπάθεια να γίνει ευρύτερα γνωστό το νέο αντικείμενο του ΣτΠ με την έκδοση ενημερωτικού φυλλαδίου για τον πολίτη και ιδίως για τους εργαζομένους ή για όσους αναζητούν εργασία.
- Η δημιουργία φιλικής προς τον χρήστη ιστοσελίδας στο διαδίκτυο.

- Οι ειδικές δράσεις δημοσιότητας.
- Η προετοιμασία ειδικής ετήσιας έκθεσης για τα ζητήματα εφαρμογής του Ν. 3488/2006.

Το θέμα της δικτύωσης και της ανάπτυξης συνεργασιών με εθνικούς και ομόλογους φορείς των κρατών-μελών της ΕΕ συγκαταλέγεται, επίσης, στις άμεσες προτεραιότητες. Κάποιες από τις συνεργασίες αυτές ήδη προβλέπονται στον Ν. 3488/2006, όπως π.χ. η συνεργασία της Αρχής με το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) όταν η αναφορά αφορά εργοδότη του ιδιωτικού τομέα. Στην περίπτωση αυτή αξιοποιούνται οι περιφερειακές υπηρεσίες του ΣΕΠΕ προκειμένου να διενεργηθεί συμπληρωματική παρέμβαση για την επίλυση της διαφοράς και εξετάζεται από κοινού η επιβολή διοικητικού προστίμου. Σημαντική είναι και η συνεργασία που έχει ήδη ξεκινήσει με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας (ΓΓΙ) του Υπουργείου Εσωτερικών, καθώς και με το Τμήμα Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, με στόχο να ευαισθητοποιηθεί η διοίκηση και η κοινή γνώμη στα θέματα ισότητας. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΣτΠ συμμετείχε σε επιμορφωτικά σεμινάρια για τη διάδοση και την εμπέδωση της οπτικής του φύλου στη δημόσια διοίκηση, τα οποία διοργανώθηκαν (25.11.2008 και 17.12.2008) στην Αθήνα από τη ΓΓΙ και το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, με τη συμμετοχή γενικών διευθυντών και διευθυντών υπουργείων. Επίσης, με πρωτοβουλία του ΣτΠ πραγματοποιήθηκε (1.12.2008) συνάντηση γνωριμίας με υπηρεσιακά στελέχη της ΓΓΙ και του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, με αντικείμενο να εδραιωθεί μόνιμη και τακτική συνεργασία για την καλύτερη αντιμετώπιση των θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος.

Η επικείμενη ψήφιση σχεδίου νόμου που τροποποιεί τον Ν. 3488/2006, λόγω της ενσωμάτωσης της αναδιατυπωμένης Οδηγίας 2006/54 που κωδικοποιεί και επικαιροποιεί την υφιστάμενη κοινοτική νομοθεσία, ενσωματώνοντας την πάγια νομολογία του ΔΕΚ, αναμένεται να διευκολύνει τη συνεργασία του ΣτΠ και με τους κοινωνικούς εταίρους, τις ΜΚΟ και τις επιχειρήσεις,

στην κατεύθυνση της πρόληψης και της προδραστικής (proactive) παρέμβασης. Το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου διευρύνει την αποστολή του ΣτΠ και τον ορίζει και φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης αλλά και των ίσων ευκαιριών στο πεδίο της απασχόλησης και της εργασίας. Επιπλέον, η συμμετοχή του ΣτΠ στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Εθνικών Ανεξάρτητων Φορέων για την Ισότητα των Φύλων (Network of Gender Equality Bodies), που λειτουργεί υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα επιτρέψει τη μεταφορά τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών από άλλες χώρες της ΕΕ, ιδίως στο πεδίο της διαμεσολάβησης, αλλά και της νομολογιακής ερμηνείας των διαφόρων μορφών διάκρισης και των θεμιτών εξαιρέσεων από την αρχή της ίσης μεταχείρισης.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι η παρακολούθηση της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην εργασία μέσα από τις σχετικές καταγγελίες των θιγομένων, εκτός από νομική υποχρέωση, έχει καταστεί και κοινωνική αναγκαιότητα. Οι συνθήκες της οικονομικής ύφεσης και της αναδιάρθρωσης στις αγορές των χωρών της ΕΕ δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον για να αξύνονται οι πάσης φύσεως ανισότητες στο εργασιακό περιβάλλον και να καταστρατηγούνται τα εργασιακά δικαιώματα, ιδίως αυτά που συνδέονται με την εγκυμοσύνη, τη μητρότητα, την πατρότητα, τη συμφιλίωση επαγγελματικής, οικογενειακής και προσωπικής ζωής, αλλά και με την ισότητα στις αμοιβές και την εν γένει προστασία της θέσης εργασίας. Οι υποθέσεις που χειρίζεται ο ΣτΠ και αφορούν ανισότητες μεταξύ γυναικών και ανδρών στην πρόσβαση στην απασχόληση και στην εργασία λειτουργούν ως μεγεθυντικός φακός προκειμένου να κατανοήσουμε τις μόνιμες παθογένειες της ελληνικής αγοράς εργασίας. Οι παθογένειες αυτές εντείνονται από τις επιπτώσεις της διεθνούς ή της εγχώριας οικονομικής κρίσης, με αποτέλεσμα οι ανισότητες να αφορούν πλέον το σύνολο του πληθυσμού και όχι μόνο κάποιες κοινωνικά μειονεκτούσες κατηγορίες. Η διαίωση των ανισοτήτων, που στο πεδίο του φύλου πλήττουν κυρίως τις γυναίκες, δηλαδή

το 52% του πληθυσμού, διαβρώνει τον κοινωνικό ιστό και παροπλίζει το παραγωγικό δυναμικό. Επίσης μειώνει την αγοραστική δύναμη και την κατανάλωση και επηρεάζει δυσμενώς την οικονομική αλλά και την κοινωνική ανάπτυξη. Η ουσιαστική τήρηση της νομοθεσίας για την ισότητα των φύλων και η μη καταστρατήγη-

ση των δικαιωμάτων που συνδέονται με αυτή λειτουργούν ως ανάχωμα στην εντεινόμενη απορρύθμιση της αγοράς εργασίας και συμβάλλουν στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Και αυτή είναι εν τέλει η σημαντικότερη πρόκληση για τον ΣτΠ κατά την άσκηση αυτής της νέας αρμοδιότητας.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η ΑΔΕΙΑ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΡΟΫΠΗΡΕΣΙΑΣ

Ενδιαφερόμενες υπέβαλαν αίτηση για την πλήρωση θέσεων υπαλλήλων με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, οι οποίες προκηρύχθηκαν από την Ολυμπιακή Αεροπορία ΑΕ. Οι δύο αιτούσες εργάζονταν στην εταιρία ως εποχικές υπάλληλοι από το 1997 με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου. Ωστόσο, δεν περιλήφθηκαν στους προσωρινούς πίνακες των επιτυχόντων, όπως δημοσιοποιήθηκαν, διότι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο απουσίαζαν με άδεια κυοφορίας–λοχείας δεν συνυπολογίστηκε στην προϋπηρεσία τους. Ως εκ τούτου, υπέβαλαν ένσταση στην αρμόδια επιτροπή που συστάθηκε ειδικά για τον σκοπό αυτόν, η οποία όμως δεν έγινε δεκτή. Στην απορριπτική απόφαση αναφέρεται ότι η επιτροπή είναι αναρμόδια να αξιολογήσει τα κριτήρια της πρόσληψης, χωρίς να διευκρινίζεται ποιος έχει τη σχετική αρμοδιότητα, ώστε να μπορούν να αποταθούν οι ενδιαφερόμενες.

Ο ΣτΠ επισήμανε ότι η άδεια μητρότητας που προβλέπεται για λόγους κύησης, τοκετού και λοχείας, συνιστά νόμιμο λόγο αναστολής, και όχι διακοπής, της σχέσης εργασίας. Για τον λόγο αυτόν, η περίοδος κατά την οποία γίνεται χρήση

της άδειας μητρότητας θεωρείται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για όλα τα δικαιώματα που συνδέονται με τη διάρκεια της απασχόλησης και δεν διασπά τη συνέχεια της εργασιακής σχέσης. Στις περιπτώσεις αυτές, ο εργοδότης καταβάλλει στην εργαζόμενη μέρος των αποδοχών για το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Παράλληλα, η εργαζόμενη επιδοτείται από τον ασφαλιστικό της φορέα και λαμβάνει συμπληρωματικές παροχές μητρότητας από τον ΟΑΕΔ. Ο ΣτΠ έθεσε υπόψη της εταιρίας σχετικές εγκυκλίους του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας με αυτό το περιεχόμενο, καθώς και την πάγια νομολογία του ΔΕΚ. Επιπλέον, επισήμανε ότι, σύμφωνα με τον Ν. 3488/2006, απαγορεύεται ρητά οποιαδήποτε δυσμενής μεταχείριση λόγω εγκυμοσύνης ή άδειας μητρότητας αναφορικά με τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης. Απαγορεύεται, επίσης, η χρήση κριτηρίων ή στοιχείων που καταλήγουν σε άμεση ή έμμεση διάκριση με βάση το φύλο. Ύστερα από τις επισημάνσεις αυτές, αναμένονται οι ενέργειες της εταιρίας (υποθέσεις 12661/2008, 13715/2008).

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΛΗΨΗ

Πολίτης απορρίφθηκε από διαδικασία πρόσληψης σε τράπεζα επειδή δεν κατέθεσε έγκαιρα το πιστοποιητικό εκπλήρωσης στρατιωτικών υποχρεώσεων. Με την αναφορά του κατήγγειλε ότι η υποχρέωση υποβολής του συγκεκριμένου

πιστοποιητικού προκειμένου να συμμετάσχει σε διαδικασία πρόσληψης συνιστά άνιση μεταχείριση εις βάρος των ανδρών υποψηφίων.

Ο ΣτΠ, αφού ερευνήσε την υπόθεση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, με βάση την ισχύουσα

νομοθεσία και νομολογία, υπόχρεοι σε στράτευση είναι όλοι οι Έλληνες που είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα αρρένων. Όσον αφορά τις Ελληνίδες, οι ηλικίας 20–32 ετών υποχρεούνται σε στρατιωτική θητεία μόνο σε καιρό πολέμου ή σε ενδεχόμενη επιστράτευση και όχι σε καιρό ειρήνης. Εν τούτοις, ακόμη και στην περίπτωση αυτή, προβλέπονται ευρείες εξαιρέσεις (π.χ. μητέρες ανήλικων).

Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει κρίνει ότι η καθιερωμένη από τη στρατολογική νομοθεσία διάκριση ως προς την υποχρέωση εκπλήρωσης στρατιωτικής υπηρεσίας, η οποία για τις γυναίκες μπορεί να επιβληθεί μόνο για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, είναι δικαιολογημένη δεδομένων των διαφορών των δύο φύλων, οι οποίες επιτρέπουν κατ' αρχήν τη διαφορετική μεταχείρισή τους στο ζήτημα αυτό σε καιρό ειρήνης. Συνεπώς, η διαφοροποίηση

ΑΡΝΗΣΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ

Δύο πολίτες, των οποίων οι αιτήσεις απορρίφθηκαν σε πρόγραμμα επιχορήγησης νέων ελεύθερων επαγγελματιών του ΟΑΕΔ, διαμαρτυρήθηκαν στον ΣτΠ ότι το όριο ηλικίας για την υπαγωγή στο πρόγραμμα είναι τα 32 έτη για τους άνδρες και τα 36 για τις γυναίκες που έχουν ανήλικα παιδιά. Οι ενδιαφερόμενοι προσέφυγαν στον ΣτΠ επικαλούμενοι άνιση μεταχείριση λόγω φύλου σε συνδυασμό με την οικογενειακή κατάσταση. Κατά την απόρριψη των ενστάσεών τους, η αρμόδια επιτροπή του ΟΑΕΔ περιορίστηκε να επαναλάβει τη διάταξη της κανονιστικής απόφασης και δεν αναφέρθηκε στην ειδικότερη αιτιολογία, λόγω της οποίας προβλέφθηκαν διαφορετικά ηλικιακά όρια για τα δύο φύλα.

Ο ΣτΠ υποστήριξε ότι το όριο ηλικίας θα έπρεπε κατ' αρχήν να είναι κοινό για τις γυναίκες και τους άνδρες ελεύθερους επαγγελματίες, με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης των δύο φύλων ως προς την πρόσβαση στην απασχόληση. Ωστόσο, στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, ως κριτήριο διαφορετικής μεταχείρισης δεν χρησιμοποιείται αμιγώς το φύλο, αλλά το φύλο σε συνδυασμό με τη γονεϊκή ιδιότητα και εφόσον συντρέχει επιπλέον η προϋπόθεση της ύπαρξης ανήλικων παιδιών. Η

αυτή, που δικαιολογείται από αποχρώντες λόγους, δεν αντίκειται στη συνταγματική αρχή της ισότητας. Επιπλέον, το ΔΕΚ έχει αποφανθεί ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει να επιβάλλεται μόνο στους άντρες η υποχρέωση για εκπλήρωση στρατιωτικής θητείας, καθώς η απόφαση ενός κράτους-μέλους να διασφαλίσει την άμυνά του επιβάλλοντας και υποχρεωτική στρατιωτική θητεία εκφράζει εθνική επιλογή ως προς τη στρατιωτική οργάνωση, επί της οποίας δεν έχει εφαρμογή το κοινοτικό δίκαιο. Συνεπώς, η υποχρέωση εκπλήρωσης στρατιωτικών υποχρεώσεων σε καιρό ειρήνης μόνον από τους άρρενες Έλληνες και τα επακόλουθά της (υποβολή του αντίστοιχου πιστοποιητικού σε διαδικασίες πρόσληψης κ.λπ.) δεν αποτελούν άνιση μεταχείριση εις βάρος των ανδρών, υπό την έννοια του Ν. 3488/2006 (υπόθεση 14899/2008).

παρέκλιση αυτή δεν είναι θεμιτή αν νοηθεί στο πλαίσιο της προστασίας της μητρότητας, καθώς, σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΚ, ειδικά προνόμια που παραχωρήθηκαν στις γυναίκες με βάση ιδιότητες που μπορούν να έχουν και οι άνδρες, όπως είναι π.χ. η γονεϊκή ιδιότητα, είναι αντίθετα με την αρχή της ίσης μεταχείρισης των φύλων. Όμως, κατά την εκτίμηση του ΣτΠ, η ευνοϊκότερη αυτή αντιμετώπιση των μητέρων με ανήλικα παιδιά μάλλον συνιστά θετικό μέτρο, το οποίο αποβλέπει σε αποκατάσταση των ανισοτήτων που έχουν δημιουργηθεί στην πράξη εις βάρος μιας κατηγορίας προσώπων. Σύμφωνα με το πνεύμα της συνταγματικής αρχής της ισότητας, τις διατάξεις του Ν. 3488/2006 και την πρόσφατη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, αυτό το θετικό μέτρο τείνει να αντισταθμίσει τις μειωμένες δυνατότητες που έχουν οι μητέρες επιστήμονες με ανήλικα παιδιά να ασκήσουν ελεύθερο επάγγελμα. Η αναγκαιότητα για τη λήψη του μέτρου αυτού εδράζεται και σε ερευνητικά δεδομένα, σύμφωνα με τα οποία παρατηρείται σημαντική πτώση στο ποσοστό απασχόλησης των γυναικών που είναι μητέρες ανήλικων παιδιών, ενώ αντίθετα το ποσοστό των ανδρών που είναι πατέρες

παιδιών μικρής ηλικίας αυξάνεται. Επιπροσθέτως, υπάρχει στενή συσχέτιση μεταξύ του ποσοστού απασχόλησης των μητέρων και του αριθμού και της ηλικίας των παιδιών τους, συσχέτιση που αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι οι γυναίκες αναλαμβάνουν περισσότερες φροντίδες αναφορικά με την ανατροφή των παιδιών και τις ανάγκες των εξαρτημένων μελών της οικογένειας.

Εντούτοις, ο ΣτΠ επισήμανε ότι ούτε στις απορριπτικές αποφάσεις του ΟΑΕΔ σε πρώτο και δεύτερο βαθμό ούτε στην κοινή υπουργική απόφαση, που καθορίζει τους δικαιούχους, τους όρους και

τις προϋποθέσεις επιχορήγησης, αιτιολογείται ειδικώς η συγκεκριμένη εξαίρεση, ώστε αφενός να μπορεί να θεωρηθεί θετικό μέτρο, αφετέρου να μπορεί να ελεγχθεί ο πρόσφορος και αναγκαίος χαρακτήρας του μέτρου, με αποτέλεσμα να μπορεί η εξαίρεση να κριθεί αντισυνταγματική από τα αρμόδια δικαστήρια. Γι' αυτό συνέστησε στον ΟΑΕΔ στο μέλλον να εξοπλίζει τη θέσπιση αντίστοιχων εξαιρέσεων με ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία. Αναμένονται οι απόψεις του ΟΑΕΔ για το ζήτημα αυτό (υποθέσεις 4962/2008, 7945/2008).

ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΔΙΔΑΚΤΡΩΝ

Καθηγήτρια αγγλικής γλώσσας σε δημόσιο σχολείο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απευθύνθηκε στον ΣτΠ για θέμα σχετικό με το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ). Ειδικότερα, η ενδιαφερόμενη επιλέχθηκε, έπειτα από κλήρωση, για να παρακολουθήσει το μεταπτυχιακό πρόγραμμα ειδίκευσης του ΕΑΠ για καθηγητές αγγλικής γλώσσας. Ακολούθως, προέβη σε επιλογή θεματικής ενότητας, καταβάλλοντας το απαιτούμενο χρηματικό ποσό. Δεν μπόρεσε, ωστόσο, να παρακολουθήσει τις εκπαιδευτικές συναντήσεις που ακολούθησαν, διότι απαιτήθηκε να παραμείνει κλινήρης, καθώς, όπως λίγο αργότερα διαπιστώθηκε, ήταν έγκυος και η κύηση κρίθηκε επαπειλούμενη – στοιχείο που αποδεικνύεται από τις σχετικές βεβαιώσεις που χορηγήθηκαν τόσο από το δημόσιο νοσοκομείο που παρακολούθησε την κατάσταση της υγείας της ενδιαφερομένης όσο και από τον ιδιώτη γιατρό που την εξέταζε. Μερικούς μήνες αργότερα, η καθηγήτρια ζήτησε να παρακολουθήσει τη θεματική ενότητα που είχε επιλέξει, χωρίς να καταβάλει εκ νέου το ποσό των διδάκτρων. Στο αίτημά της έλαβε απορριπτική απάντηση από το ΕΑΠ, στην οποία δεν αναφέρεται ο λόγος που θεμελιώνει την απόρριψη.

Ο ΣτΠ επισήμανε στο ΕΑΠ ότι η δυσμενής μεταχείριση λόγω εγκυμοσύνης κατά την πρόσβαση σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης συνιστά άμεση διάκριση λόγω φύλου, η οποία απαγορεύεται. Επίσης, ότι κρίσιμη εν προκειμένω είναι η έννοια «επαγγελματική εκπαίδευ-

ση», η οποία αναφέρεται στον Ν. 3488/2006 και ερμηνεύεται σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΚ, στην έννοια της επαγγελματικής εκπαίδευσης εντάσσονται οι πανεπιστημιακές σπουδές αλλά και η πανεπιστημιακή εκπαίδευση, μέσω της οποίας αποκτάται κάποια δεξιότητα που είναι αναγκαία για την άσκηση ενός επαγγέλματος, ακόμη και αν η απόκτηση των σχετικών γνώσεων δεν επιβάλλεται από νομοθετικές ή διοικητικές διατάξεις. Στην κατηγορία αυτή ανήκει το συγκεκριμένο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΕΑΠ, καθώς η ενδιαφερόμενη ήδη ασκεί έργο εκπαιδευτικού και η παρακολούθησή του μεταπτυχιακού αυτού, χωρίς να επιβάλλεται, αναντίρρηση θα της παράσχει γνώσεις και ικανότητες σημαντικές για την άσκηση του λειτουργήματός της.

Στο απαντητικό έγγραφο του ΕΑΠ αναφέρεται ότι η απόρριψη του αιτήματος της εκπαιδευτικού οφείλεται αμιγώς σε οικονομικούς λόγους, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής συμμετοχής των φοιτητών στις δαπάνες σπουδών διατίθεται για τη μισθοδοσία των μελών του διδακτικού ερευνητικού προσωπικού και ότι η απόρριψη «δεν άπτεται της καταστάσεως της υγείας της, δηλαδή της εγκυμοσύνης της». Επίσης, το ΕΑΠ εκτιμά ότι στην προκειμένη περίπτωση κατισχύουν οι ειδικές διατάξεις του ιδρυτικού του νόμου. Ο ΣτΠ, εν όψει και άλλων συναφών θεμάτων που θέτουν υπόψη του οι πολίτες σχετικά με το ΕΑΠ, εξετάζει τις επιπρόσθετες ενέργειές του (υπόθεση 6731/2008).

ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΜΟΙΒΩΝ

Ο ΣτΠ δέχθηκε αναφορά για ιδιωτική εταιρία, η οποία δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών προς τους εκθέτες της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης. Από τον τιμοκατάλογο–δελητίο παραγγελίας της εταιρίας για τους εκθέτες, προκύπτει ότι παρέχεται η δυνατότητα στον πελάτη-εκθέτη να επιλέξει ανάμεσα σε προωθητήριες προϊόντων «απλά εμφανίσιμες» και «ιδιαίτερα εμφανίσιμες», καταβάλλοντας διαφορετικό τίμημα για την κάθε περίπτωση. Κατά την άποψη του ΣτΠ, αυτή η κλιμάκωση των αμοιβών παραβιάζει τη συνταγματική αρχή της ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας και προσβάλλει την αξιοπρέπεια και την προσωπικότητα των εργαζομένων. Εφόσον, όμως, κριτήριο της διάκρισης είναι η εξωτερική εμφάνιση και όχι το φύλο, δεν προκύπτει ότι η μεταχείρι-

ση εργαζομένων του άλλου φύλου (δηλαδή ανδρών), σε ανάλογη κατάσταση, θα ήταν διαφορετική. Ο ΣτΠ επισήμανε με τα παραπάνω προβλήματα νομιμότητας, εξέφρασε πάντως την άποψη ότι αυτή η πρακτική της εταιρίας δεν συνιστά διάκριση λόγω φύλου. Αντίθετα, το αρμόδιο Τμήμα Κοινωνικής Επιθεώρησης Εργασίας γνωστοποίησε στον ΣτΠ ότι έχει εισηγηθεί την επιβολή προστίμου στην εταιρία που διοργανώνει τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης (και όχι στην εργοδότη εταιρία των προωθητηρίων), διότι θεώρησε ότι παραβιάστηκε η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στην απασχόληση. Ο ΣτΠ αναμένει περισσότερα στοιχεία σχετικά με την εν λόγω εισήγηση για επιβολή προστίμου ώστε να διαμορφώσει το τελικό του πόρισμα επί της καταγγελίας (υπόθεση 4714/2008).

ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ**ΑΔΕΙΑ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΕ ΠΑΤΕΡΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥΣ**

Το θέμα της χορήγησης άδειας για ανατροφή παιδιού σε δημοσίους υπαλλήλους είχε αρχίσει να απασχολεί τον ΣτΠ από το 2007, έτος κατά το οποίο υποβλήθηκαν 39 σχετικές αναφορές (18 αρχειοθετήθηκαν την ίδια χρονιά, 15 αρχειοθετήθηκαν μέσα στο 2008 και εκκρεμούν έξι). Το 2008 υποβλήθηκαν 18 αναφορές για το ίδιο θέμα (δέκα αρχειοθετήθηκαν και εκκρεμούν οκτώ). Στην πλειονότητά τους οι αναφορές αυτές αφορούν τη χορήγηση εννεάμηννης άδειας με αποδοχές για ανατροφή παιδιού. Μικρότερος αριθμός αφορά τη χρήση του μειωμένου ωραρίου, το οποίο ο δημοσιοϋπαλληλικός κώδικας αναγνωρίζει ως εναλλακτικό δικαίωμα προς αυτό της άδειας με αποδοχές.

Ειδικότερα:

- Ορισμένες αναφορές έχουν θέμα τη μη χορήγηση της εννεάμηννης άδειας ανατροφής παιδιού στον πατέρα υπάλληλο, όταν η μητέρα είναι ελεύθερη επαγγελματίας. Οι περισσότερες σχετικές υποθέσεις διευθετήθηκαν έπειτα από έκδοση εγκυκλίου από το Υπουργείο Εσωτερικών και αφού επισημάνθηκε άτυπως προς τις αρμόδιες υπηρεσίες να χορηγήσουν ολόκληρο

το εννεάμηνο, χωρίς να απαιτηθεί η υποβολή νέας αίτησης. Παραμένουν εκκρεμείς λίγες υποθέσεις, στις οποίες η διοίκηση δεν συμμορφώνεται προς τις υποδείξεις του ΣτΠ.

- Μεγάλος αριθμός αναφορών θίγει το θέμα της χορήγησης εννεάμηννης γονικής άδειας για το δεύτερο παιδί της οικογένειας κάτω των 4 ετών. Οι σχετικές αναφορές υποβλήθηκαν τόσο από πατέρες όσο και από μητέρες δημοσίους υπαλλήλους, κυρίως εκπαιδευτικούς. Αν και για το ζήτημα αυτό ο ΣτΠ είναι αναρμόδιος, καθώς δεν υφίσταται διάκριση λόγω φύλου, εν τούτοις η Αρχή απέστειλε εγγράφως στους αναφερομένους την αιτιολογημένη άποψή της, η οποία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει αυτοτελές δικαίωμα για κάθε παιδί.

- Σημαντικός αριθμός αναφορών σχετίζεται με την παροχή πληροφόρησης σε πατέρες και σε μητέρες υπαλλήλους για το δικαίωμα τρίμηνης άδειας με αποδοχές στην περίπτωση γέννησης τρίτου παιδιού ή και περισσότερων, την οποία επίσης θεσπίζει ο νέος δημοσιοϋπαλληλικός κώδικας. Διαπιστώθηκαν όμως καθυστερήσεις και ασάφειες ως προς την εφαρμογή του μέτρου και για τον λόγο αυτόν, παρ' ότι δεν

υπήρχε διάκριση λόγω φύλου, ο ΣτΠ παρενέβη άτυπα, επικοινωνώντας είτε με την υπηρεσία των αναφερομένων είτε με την αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Εσωτερικών.

- Δύο υποθέσεις έχουν θέμα το δικαίωμα χορήγησης εννεάμηννης άδειας για ανατροφή παιδιού σε πατέρα δημόσιο υπάλληλο του οποίου η σύζυγος δεν εργάζεται. Και στις δύο περιπτώσεις οι πατέρες έκαναν χρήση της τρίμηνης άδειας. Η πρώτη υπόθεση τελικά αρχειοθετήθηκε, καθώς η σύζυγος του ενδιαφερομένου, αναπληρώτρια καθηγήτρια, διορίστηκε και επιλύθηκε το πρόβλημα. Η δεύτερη υπόθεση εκκρεμεί καθώς υπάρχει εισήγηση για τροποποίηση του υπαλληλικού κώδικα, αφού η διατύπωση της σχετικής διάταξης εισάγει άμεση διάκριση λόγω φύλου. Παρεμφερές είναι το ερώτημα του αν δικαιούται άδεια πατέρας δημόσιος υπάλληλος του οποίου η σύζυγος απασχολείται με πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (stage). Η υπόθεση αυτή επιλύθηκε με ενέργειες του ΣτΠ προς την αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Εσωτερικών, σε συνέχεια των οποίων η τελευταία έδωσε θετική απάντηση.

- Τέλος, αρκετές υποθέσεις αφορούν είτε την παροχή πληροφόρησης για την εφαρμογή του σχετικού δικαιώματος, όπως προβλέπεται στον νέο δημοσιοϋπαλληλικό κώδικα, είτε καθυστέρηση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας να

απαντήσει στην αίτηση του ενδιαφερομένου. Οι υποθέσεις αυτές είχαν θετική έκβαση καθώς, με παρέμβαση του ΣτΠ, χορηγήθηκε αναδρομικά η σχετική άδεια.

Για τις αναφορές των ετών 2007–2008 με θέμα τη χορήγηση άδειας για ανατροφή παιδιού που εκκρεμούν ο ΣτΠ ήδη εκπονεί πόρισμα στο οποίο θίγονται κατ' αρχήν ζητήματα άμεσης διάκρισης, που απορρέουν από τον αποκλεισμό του πατέρα δημοσίου υπαλλήλου από το δικαίωμα γονικής άδειας ανατροφής, όταν δεν εργάζεται η σύζυγός του. Επίσης, εντοπίζονται ζητήματα έμμεσων διακρίσεων και άλλα προβλήματα διοικητικής δράσης σε περιπτώσεις που η σύζυγος του υπαλλήλου είναι ελεύθερη επαγγελματίας. Επιπλέον, εξετάζεται η αυτοτέλεια του δικαιώματος για κάθε παιδί, συμπεριλαμβανομένων των διδύμων, καθώς και ο τρόπος υπολογισμού της διάρκειας της άδειας όταν ο ένας σύζυγος είναι δημόσιος υπάλληλος και ο άλλος εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα. Εξετάζονται, ακόμη, τα προβλήματα που ανακύπτουν από την άρνηση, για υπηρεσιακούς λόγους, να χορηγηθεί γονική άδεια, καθώς και οι καθυστερήσεις και οι δυσλειτουργίες στην παροχή γονικών αδειών, κυρίως για τους πατέρες δημοσίου υπαλλήλου (υποθέσεις, 15871/2008, 10182/2008, 15220/2008, 17501/2008 κ.ά.).

ΕΞΟΔΑ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ

Εργαζόμενη στον Μουσικό Οργανισμό του Δήμου Δράμας ζήτησε τη διαμεσολήβηση του ΣτΠ προκειμένου να ανακληθεί απόφαση της υπηρεσίας της, με την οποία της ζητούνταν αναδρομικά, ως αχρεωστήτως καταβληθέντα, τα έξοδα κίνησης που της αποδόθηκαν κατά τη διάρκεια της απουσίας της λόγω άδειας ανατροφής παιδιού. Μετά τη μελέτη του σχετικού υλικού, ο ΣτΠ διαπίστωσε ότι η εμπλεκόμενη δημοτική υπηρεσία ενήργησε σύννομα. Απαιτείται, ωστόσο, τροποποίηση της κοινής υπουργικής απόφασης που ρυθμίζει το συγκεκριμένο ζήτημα, διότι η ισχύουσα ρύθμιση θίγει προστατευόμενα από την εθνική και την κοινοτική νομοθεσία δικαιώματα του εργαζομένου σε ΟΤΑ. Ως εκ τούτου,

ο ΣτΠ απνύθινε στο Υπουργείο Εσωτερικών έγγραφο, στο οποίο αναπτύσσονται λεπτομερώς οι λόγοι που επιβάλλουν την τροποποίηση.

Η βασική επιχειρηματολογία της Αρχής συνοψίζεται στο ότι η απουσία υπαλλήλου λόγω άσκησης νόμιμου δικαιώματος (άδεια ανατροφής παιδιού) δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αδικαιολόγητη αποχή από την εργασία ή από την εκτέλεση των καθηκόντων του, ώστε να δικαιολογεί περικοπή αποδοχών. Αντίκειται δε στις ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας, που εφαρμόζονται και στους εργαζομένους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου στους ΟΤΑ. Εν προκειμένω, ο χρόνος άδειας με αποδοχές, τόσο της εννεάμηννης όσο και της επιπρόσθετης

τρίμηνης άδειας για την ανατροφή τρίτου παιδιού ή και περισσότερων, θεωρείται ως χρόνος υπηρεσίας για κάθε λόγο.

Επιπλέον, δυσμενέστερη μεταχείριση εργαζομένου, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στους ΟΤΑ, λόγω γονικής άδειας ανατροφής συνιστά διάκριση κατά τις διατάξεις του Ν. 3488/2006. Επομένως, η στέρηση παροχών που εμπíπτουν στην έννοια της αμοιβής εργαζομένου που τελεί σε γονική άδεια αντίκειται τόσο στον Ν. 3488/2006 όσο και στην κοινοτική νομοθεσία, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο ο εργαζόμενος που κάνει χρήση της άδειας αυτής τίθεται σε δυσμενέστερη θέση έναντι άλλων εργαζομένων που δεν κάνουν χρήση του σχετικού δικαιώματος. Τα έξο-

δα κίνησης εμπíπτουν στην έννοια της αμοιβής κατά τον Ν. 3488/2006, εφόσον καταβάλλονται σε όλους τους τακτικούς υπαλλήλους των ΟΤΑ, χωρίς ειδικά κριτήρια και προϋποθέσεις, έχοντας αποκτήσει τον χαρακτήρα ενιαίου τακτικού επιδόματος το οποίο χορηγείται σε μηνιαία βάση ως προσαύξηση του μισθού. Ως εκ τούτου, δεν δικαιολογείται η περικοπή τους κατά τη διάρκεια γονικής άδειας με αποδοχές. Σε απάντηση, ο ΣτΠ έλαβε έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών με το οποίο διαβιβάζεται το έγγραφο του ΣτΠ στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους ώστε να εκφράσει αυτό τις απόψεις του. Η υπόθεση βρίσκεται σε εξέλιξη (υπόθεση 16615/2007).

ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΠΙΜΙΣΘΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΚΥΗΣΗΣ

Εκπαιδευτικός, αποσπασμένη στο εξωτερικό, υπέβαλε αναφορά στον ΣτΠ διαμαρτυρούμενη για την παρακράτηση του ειδικού επιμισθίου, το οποίο προβλέπεται για τους αποσπασμένους στο εξωτερικό εκπαιδευτικούς, λόγω απουσίας της από τη χώρα απόσπασης κατά τη διάρκεια της άδειας κύησης, λοχείας και ανατροφής παιδιού. Ύστερα από μελέτη της ισχύουσας νομοθεσίας και όληων των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης, διαπιστώθηκε ότι απαιτείται η τροποποίηση της κοινής υπουργικής απόφασης, η οποία ρυθμίζει το συγκεκριμένο ζήτημα.

Ο ΣτΠ απηύθυνε στα συναρμόδια υπουργεία Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομίας και Οικονομικών έγγραφο, στο οποίο αναπτύσσονται λεπτομερώς οι λόγοι που επι-

βάλλουν την τροποποίηση. Στο έγγραφο επισημαίνεται ότι τόσο η λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση γυναίκας λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας όσο και η δυσμενέστερη μεταχείριση εργαζομένου λόγω γονικής άδειας ανατροφής συνιστούν διάκριση κατά τις διατάξεις του Ν. 3488/2006. Και τα δύο υπουργεία γνωστοποίησαν στον ΣτΠ ότι προωθείται τροποποίηση της σχετικής διάταξης, ώστε να καταβάλλεται το επιμισθίο κατά τη διάρκεια απουσίας εκπαιδευτικών λόγω άδειας κυοφορίας-λοχείας και ανατροφής παιδιού, στην περίπτωση που δεν διαμένουν στη χώρα απόσπασης για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Αναμένεται η έκδοση της σχετικής κοινής υπουργικής απόφασης (υπόθεση 9642/2007).

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ

Εργαζόμενη προσέφυγε στο ΣΕΠΕ, προκειμένου να καταγγείλει παραβιάσεις της εργατικής νομοθεσίας, καθώς και συμπεριφορά σεξουαλικής παρενόχλησης από τον εργοδότη της. Ως προς το τελευταίο σκέλος, το ΣΕΠΕ διαβίβασε την καταγγελία στον ΣτΠ, επισημαίνοντας ότι δεν κατέστη δυνατόν να διαπιστωθεί η σεξουαλική παρενόχληση κατά τη διενέργεια της συμπιλιωτικής παρέμβασης. Ο ΣτΠ, καθώς δεν είχαν προσκομιστεί στοιχεία ικανά να θεμελιώσουν τις αιτιάσεις, επικοινωνήσε με την

πλευρά της εργαζομένης, επισημαίνοντας την αναγκαιότητα να υποβληθούν στοιχεία από τα οποία πιθανολογείται ότι διαπράχθηκε η συμπεριφορά που καταγγέλλεται. Στη συνέχεια, ο δικηγόρος της εργαζομένης υπέβαλε στον ΣτΠ έγγραφες εξηγήσεις της και ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις υπέρ αυτής, οι οποίες ελήφθησαν κατά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης εις βάρος της καταγγέλλουσας από την Εισαγγελία Πλημμελειοδικών Αθηνών. Αφού μελέτησε τα στοιχεία που υποβλήθηκαν,

ο ΣτΠ έκρινε σκόπιμο να καλέσει στα γραφεία του τον εργοδότη, ο οποίος προσήλθε, με τον πληρεξούσιο δικηγόρο του, και κατέθεσε στην Αρχή αντίγραφο της μήνυσης που κατατέθηκε και της αγωγής που του είχε επιδοθεί νόμιμα

για χρηματική αποζημίωση, με προσδιορισμό δικασίμου μέσα στο 2009, στοιχείο που οδήγησε τον ΣτΠ να διακόψει τη διερεύνηση της υπόθεσης λόγω εκκρεμοδικίας (υπόθεση 18259/2007).

ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΠΟΛΥΣΗ ΕΓΚΥΟΥ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Όταν η ενδιαφερόμενη απολύθηκε από την ιδιωτική επιχείρηση στην οποία εργαζόταν δεν γνώριζε ότι τελούσε σε κατάσταση εγκυμοσύνης. Όταν το διαπίστωσε ζήτησε την επαναπρόσληψή της, αίτημα που δεν έγινε δεκτό επειδή ο εργοδότης αμφισβητούσε το κατά πόσον η ημερομηνία αναγγελίας της απόλυσης βρισκόταν μέσα στο χρονικό διάστημα της κύησης. Η ενδιαφερόμενη, καθώς ο εργοδότης δεν αποδέχθηκε υπερηχογράφημα από δημόσιο νοσοκομείο που εκείνη του υπέβαλε, προέβη σε καταγγελία προς το αρμόδιο Τμήμα Κοινωνικής

Επιθεώρησης και κατέθεσε αναφορά στον ΣτΠ. Ο ΣτΠ διαμεσολάβησε προς τον διευθυντή του ακτινοδιαγνωστικού τμήματος του δημόσιου νοσοκομείου στο οποίο πραγματοποιήθηκε ο υπέρηχος, ζητώντας του να γνωμοδοτήσει σχετικά με τη χρονική στιγμή έναρξης της κύησης. Στη συνέχεια, με βάση την ιατρική γνωμοδότηση, ζήτησε από τον εργοδότη να ακυρώσει την απόλυση και να αποκαταστήσει την έγκυο σε όλα τα δικαιώματά της. Το αίτημα του ΣτΠ έγινε δεκτό από την ιδιωτική επιχείρηση και η ενδιαφερόμενη αποκαταστάθηκε (υπόθεση 3189/2008).

ΑΠΟΛΥΣΗ ΕΓΚΥΟΥ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Ο ΣτΠ συνεργάστηκε με το ΣΕΠΕ για υπόθεση απόλυσης εγκύου από εργοδότη που έχει οικογενειακή επιχείρηση. Η απολυθείσα είχε σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου διάρκειας δύο ετών, κατά τη διάρκεια της οποίας έμεινε έγκυος. Λίγο καιρό αφότου γνωστοποίησε την κατάστασή της στην εργοδότη, η τελευταία κατήγγειλε τη σύμβαση εργασίας, ισχυριζόμενη ότι η εργαζόμενη δεν συμπεριφερόταν ευγενικά στους πελάτες του καταστήματος και δεν ήταν «ευπρεπώς ενδεδυμένη». Επίσης, στο έγγραφο της καταγγελίας, η εργοδότη εστίασε σε επεισόδια φραστικών διαπληκτισμών που είχε διαδραματιστεί μεταξύ του μνηστήρα της εργαζόμενης και της οικογένειας στην οποία ανήκει το κατάστημα, περιστατικό για το οποίο η εργοδότη κατέθεσε μήνυση.

Ο ΣτΠ απέστειλε έγγραφο προς την εργοδότη και τον πληρεξούσιο δικηγόρο της και, επίσης, ήρθε και σε άτυπη επικοινωνία με τις δύο πλευρές. Επισήμανε ότι η απόλυση εγκύου επιτρέπεται μόνον όταν συντρέχουν ιδιαίτερα αυστηρές προϋποθέσεις, τις οποίες ο εργοδότης πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει. Ειδικότε-

ρα, τόνισε ότι στο έγγραφο της καταγγελίας δεν δικαιολογείται επαρκώς ο *σπουδαίος λόγος*, ο οποίος, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, αποτελεί βασικό στοιχείο για το κύρος της καταγγελίας της σύμβασης. Επιπλέον, σύμφωνα με τη σχετική νομολογία, εφόσον η εργαζόμενη επιδεικνυει τη συμπεριφορά για την οποία η εργοδότη τη μέμφεται, η τελευταία όφειλε να έχει προβεί σε έγγραφη διαμαρτυρία ή επίκληση και προειδοποίηση της εργαζόμενης, ώστε αυτή να γνωρίζει ότι η συνέχιση της επίμαχης συμπεριφοράς θα είχε ως συνέπεια την καταγγελία της σύμβασης εργασίας. Εξάλλου, λίγο πριν από την καταγγελία της σύμβασης, πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του ΣΕΠΕ τριμερής συνάντηση, ύστερα από καταγγελία της εργαζόμενης για διαφορές από δεδολευμένες αποδοχές, τις οποίες η εργοδότη τελικά κατέβαλε. Όπως προκύπτει από τα πρακτικά του ΣΕΠΕ, η εργοδότη δεν έκανε καμία μνεία στα προβλήματα που αναφέρονται στην καταγγελία της σύμβασης ως *σπουδαίος λόγος*, εξαιτίας του οποίου έγινε η απόλυση. Αντιθέτως, η συνεργασία με την εργαζόμενη περιγράφεται

ως απρόσκοπτη. Για το περιστατικό με τον μνηστήρα της εργαζομένης, ο ΣτΠ υπενθύμισε ότι θα αποφανθούν οι δικαστικές αρχές και διατύπωσε την άποψη ότι αυτό δεν πρέπει να αποτελεί τον ουσιαστικό λόγο εξαιτίας του οποίου καταγγέλθηκε η σύμβαση εργασίας.

Τέλος, ο ΣτΠ επισήμανε ότι η συμπεριφορά –όπως αυτή αποτυπώνεται στα πρακτικά της τριμερούς συνάντησης– της εργοδότης προς την εργαζόμενη πριν από την καταγγελία της σύμβασης εργασίας συνιστά αυτοτελώς διάκριση λόγω φύλου: της ανέθετε επιβαρυντικά για την κατάστασή της καθήκοντα (επι-

προσθέτως αυτών που αναλάμβανε προτού γνωστοποιήσει την εγκυμοσύνη της), αρνήθηκε να της χορηγήσει ολιγόωρη άδεια ώστε να πραγματοποιήσει αναγκαίες ιατρικές εξετάσεις (την οποία δικαιούται από τον νόμο) και εκφραζόταν με προσβλητικό και υποτιμητικό τρόπο για το γεγονός ότι η εργαζόμενη κατέστη έγκυος. Ο δικηγόρος της εργοδότης ενμέρωσε πρόσφατα τον ΣτΠ ότι θεωρεί έγκυρη την καταγγελία της σύμβασης εργασίας και ότι έχει συστήσει στην εργοδότη να επιλυθεί η διαφορά στα δικαστήρια. Η υπόθεση βρίσκεται σε εξέλιξη (υπόθεση 15211/2008).

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ

ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ

Εργαζόμενη μητέρα είχε υποβάλει αίτηση στον ΟΑΕΔ για να της χορηγηθεί η εξάμηνη ειδική παροχή για την προστασία της μητρότητας σύμφωνα με το άρθρο 142 του Ν. 3655/2008. Η αίτηση απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι δεν υπάγονται στις διατάξεις του νόμου οι μητέρες που εργάζονται σε μη κερδοσκοπικούς φορείς και σωματεία. Παρ' ότι η απορριπτική απόφαση ανακλήθηκε από την αρμόδια τοπική υπηρεσία του ΟΑΕΔ, χορηγώντας στην ενδιαφερόμενη τη σχετική παροχή, η συγκεκριμένη υπηρεσία αρνείται να εκτελέσει την απόφαση με την αιτιολογία ότι η ενδιαφερόμενη επέστρεψε στην εργασία της.

Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης, ο ΣτΠ διαπίστωσε σειρά παρατυπιών, τόσο στη διαδικασία για την έκδοση της αρχικής απόφασης όσο και αναφορικά με την άρνηση εκτέλεσης της ανακληθείσας απόφασης, κατά παράβαση των οικείων διατάξεων καθώς και της αρχής της χρηστής διοίκησης. Η Αρχή απέστειλε έγγραφο προς τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, επισημαίνοντας τα ακόλουθα:

- Η αρχική απορριπτική απόφαση του ΟΑΕΔ στερείται νομιμότητας, καθώς στηρίχθηκε σε αυθαίρετη ερμηνεία της σχετικής με την παροχή διάταξης. Στη συγκεκριμένη ρύθμιση περιλαμβάνεται η απασχόληση σε κάθε είδους επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, άρα και σε μη κερδοσκοπικό φορέα.

- Όσον αφορά το εκτελεστόν της νεότερης απόφασης με την οποία γίνεται δεκτό το αίτημα της ενδιαφερομένης, επισημάνθηκε ότι η ατομική διοικητική πράξη, από την έναρξη της ισχύος της έως την ακύρωσή της με δικαστική απόφαση ή με διοικητική πράξη ή με την ανάκληση ή την κατάργησή της κατά οποιονδήποτε τρόπο, παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά της, ανεξάρτητα από το αν τυχόν έχει νομική πλημμέλεια. Επομένως, εφόσον η συγκεκριμένη απόφαση δεν έχει ανακληθεί παραμένει σε ισχύ. Ωστόσο, το γεγονός ότι η ενδιαφερόμενη επέστρεψε στην εργασία της μετά την έκδοση της απορριπτικής απόφασης (ανακλήθηκε αναδρομικά εκ των υστέρων), καθιστά την παροχή άνευ αντικειμένου.

- Με την υπουργική απόφαση που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 142 του Ν. 3655/2008, ο ΟΑΕΔ ορίζεται ως φορέας για την καταβολή της παροχής και καθορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία για τη χορήγησή της. Επομένως, δεν προκύπτει από εξουσιοδότηση του ΟΑΕΔ για τον καθορισμό κριτηρίων και διαδικασιών άλλων πέραν αυτών που ρητά ορίζει η υπουργική απόφαση.

- Ως προς τις ενέργειες των υπηρεσιών του οργανισμού, η σχετική με το ζήτημα εγκύκλιος του ΟΑΕΔ προβλέπει ότι οι αποφάσεις για την ειδική παροχή για την προστασία της μητρότητας θα εκδίδονται μέσα στην ορισμένη προθεσμία των επτά ημερών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση,

όμως, υπήρξε υπέρβαση της προθεσμίας, με δυσανάλογα επαχθή αποτελέσματα για την εργαζόμενη. Οι παρατυπίες που διαπιστώθηκαν κατά την έκδοση και κατά την ανάκληση της σχετικής απόφασης έχουν ως αποτέλεσμα να περιορίζεται ή/και να καταργείται το δικαίωμα στην ειδική παροχή για την προστασία της μητρότητας. Παραβιάζεται έτσι το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στην προστασία της μητρότητας, αλλά και το νομικό πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί για τη συμμόρφωση της Ελλάδας με τις διεθνείς συμβάσεις εργασίας και τις σχετικές Οδηγίες της ΕΕ, το οποίο επιβάλλει προστασία της μητρότητας με τη λήψη θετικών μέτρων υπέρ της εργαζόμενης μητέρας.

- Μείζον ζήτημα εγείρεται από το γεγονός ότι η σχετική με την ειδική παροχή για την προστασία της μητρότητας υπουργική απόφαση ορίζει ως ημερομηνία έναρξης της ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας την επομένη της λήξης της άδειας λοχείας ή της ισόχρονης προς το μειωμένο ωράριο άδειας. Η αίτηση για την ειδική αυτή παροχή από τον ΟΑΕΔ, όμως, μπορεί να υποβληθεί μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από τη λήξη των προαναφερόμενων αδειών. Λόγω της πρόβλεψης αυτής, η εργαζόμενη υποχρεούται να συνεχίσει να απέχει από την εργασία της για το διάστημα κατά το οποίο αναμένει την απόφαση του ΟΑΕΔ, αφού η έκδοση θετικής απόφασης έχει αναδρομική ενέργεια από την επομένη της λήξης της άδειας λοχείας ή της ισόχρονης προς το μειωμένο ωράριο άδειας. Αν λοιπόν κατά το παραπάνω διάστημα παρέχεται κανονι-

κά εργασία, συμπίπτουν αναδρομικά οι χρόνοι εργασίας και ασφάλισης στο ΙΚΑ και η ειδική παροχή για την προστασία της μητρότητας από τον ΟΑΕΔ, με παρελκόμενα προβλήματα κυρίως ως προς την καταβολή ασφαλιστικών εισφορών από δύο διαφορετικές πηγές για το ίδιο διάστημα. Αν, ωστόσο, εκδοθεί απορριπτική απόφαση από τον ΟΑΕΔ, η εργαζόμενη μένει ακάλυπτη για το διάστημα που παραμένει εκτός εργασίας, καθώς η απουσία της κινδυνεύει ακόμη και να εκληφθεί ως οικειοθελής παραίτηση αφού δεν οφείλεται σε χρήση νόμιμης άδειας. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, στην υπόθεση αυτή η εργαζόμενη αντιμετωπίζει απώλεια μισθού και ασφαλιστικών δικαιωμάτων για το διάστημα της απουσίας της, απώλεια που μπορεί να διαρκέσει αρκετούς μήνες λόγω καθυστέρησης της απάντησης του ΟΑΕΔ.

Με βάση τα επιχειρήματα αυτά, ο ΣτΠ ζήτησε από την αρμόδια τοπική υπηρεσία του ΟΑΕΔ να επανεξετάσει το αίτημα της ενδιαφερομένης και να της χορηγήσει την ειδική παροχή για την προστασία της μητρότητας, έπειτα από υποβολή νέας αίτησης, από την ημερομηνία καταχώρησης του νέου αιτήματός της. Ο ΣτΠ ζήτησε και από την κεντρική υπηρεσία του ΟΑΕΔ να μεριμνήσει με ενέργειες προς όλες τις τοπικές υπηρεσίες, ώστε να μην επαναληφθούν στο μέλλον παρατυπίες κατά την έκδοση, την εκτέλεση ή την τυχόν ανάκληση αποφάσεων για την καταβολή της ειδικής αυτής παροχής. Αναμένεται ανταπόκριση της διοίκησης στις προτάσεις της Αρχής (υπόθεση 11177/2008).

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Ως αρμόδιος εθνικός φορέας για τα σχετικά θέματα, ο ΣτΠ συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Εθνικών Ανεξάρτητων Φορέων για την Ισότητα των Φύλων, το οποίο λειτουργεί υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το θέμα που επιλέχθηκε να εξεταστεί για το 2008 είναι το χάσμα των αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει ως πολιτική προτε-

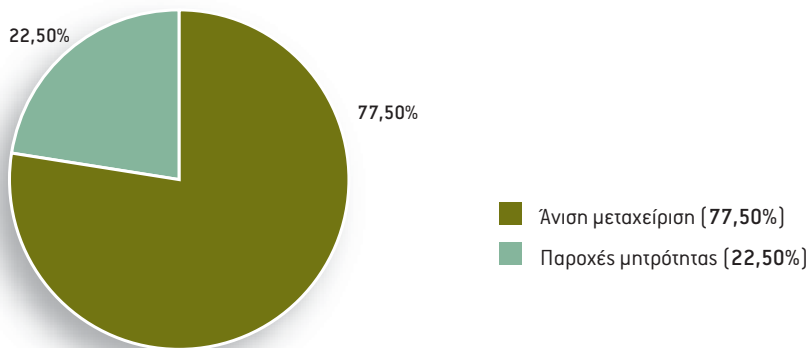
ραιότητα την καταπολέμηση των διαφορών στις αμοιβές των δύο φύλων και τη διασφάλιση της εφαρμογής της αρχής της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας. Ο άμεσος στόχος που τέθηκε από την επιτροπή είναι να αναλυθεί το ισχύον κοινοτικό νομικό πλαίσιο και, στη συνέχεια, να εξεταστούν τυχόν αλληλαγές του, ώστε να καταστεί βέβαιο ότι αποκλείονται άμεσες και έμμεσες δια-

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

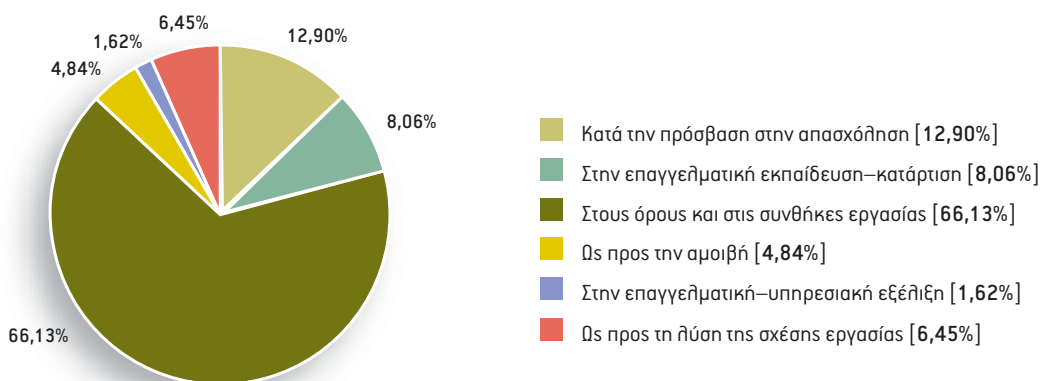
κρίσεις λόγω φύλλου από τα συστήματα που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των αμοιβών. Στο πλαίσιο της εκπλήρωσης του στόχου αυτού, η επιτροπή απέστειλε ερωτηματολόγιο προς τους εθνικούς ανεξάρτητους φορείς ισότητας των φύλλων, μεταξύ των οποίων και στον ΣτΠ. Με αφορμή το ερωτηματολόγιο αυτό, ο ΣτΠ, αφού επεξεργάστηκε τα στοιχεία που συγκέντρωσε τόσο από τους εμπλεκόμενους δημόσιους φορείς (ΓΓΙ, Υπουργείο Απασχόλησης, ΣΕΠΕ κ.ά.) όσο και από τους αντιπροσωπευτικότερους κοινωνικούς

εταίρους (Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας, Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου, Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων, Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου, Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας), απέστειλε μια πρώτη μελέτη, την οποία θα επεξεργαστεί περισσότερο και θα δημοσιοποιήσει μετά την προσεχή συνάντηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου των Εθνικών Ανεξάρτητων Φορέων για την Ισότητα των Φύλλων στις Βρυξέλλες στο τέλος του 2008.

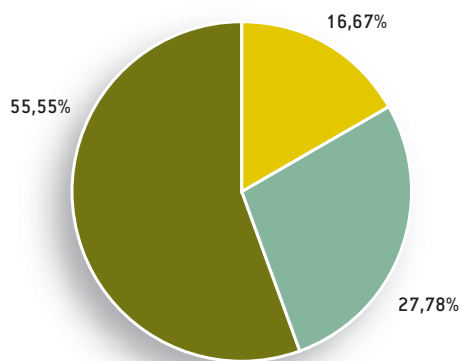
ΓΡΑΦΗΜΑ 1 ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΓΡΑΦΗΜΑ 2 ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΟΓΩ ΦΥΛΟΥ Ή ΛΟΓΩ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

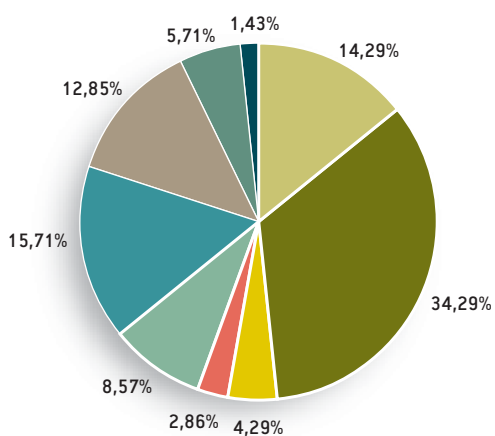

ΓΡΑΦΗΜΑ 3 ΠΑΡΟΧΕΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ

- Επιδόματα κυοφορίας-λοχείας ΙΚΑ [16,67%]
- Συμπληρωματικές παροχές μητρότητας ΟΑΕΔ [27,78%]
- Ειδική παροχή μητρότητας Ν. 3655/2008 (ΟΑΕΔ) [55,55%]

ΓΡΑΦΗΜΑ 4 ΕΙΔΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ (Ν. 3488/2006)

- Άμεση διάκριση [14,29%]
- Έμμεση διάκριση [34,29%]
- Σεξουαλική παρενόχληση [4,29%]
- Δυσμενής μεταχείριση λόγω φύλου [2,86%]
- Δυσμενής μεταχείριση λόγω εγκυμοσύνης [8,57%]
- Δυσμενής μεταχείριση λόγω άδειας μητρότητας [15,71%]
- Δυσμενής μεταχείριση λόγω γονικής άδειας ανατροφής / φροντίδας παιδιού [12,85%]
- Διάκριση λόγω οικογενειακής κατάστασης [5,71%]
- Πολλαπλή διάκριση [1,43%]